

De Vrouwen-peirle, ofte Dryvoudighe historie van Helena, de Verduldige, Griseldis, de Sachtmoedige, Florentina, de Getrouwe : alle dry aensienelijck in veele deughden, maer meest in lydtsaemheyt, die sy in tegenspoedt, overlast, en beproevinge gethoont hebben : genomen uyt de oude historien, en nieuwelijckx tot profijt der jonckheyt oversien, by een vergaedert, en seer verbeteret.

<https://hdl.handle.net/1874/360636>

PLA

BM
Kst. VI, A, 13

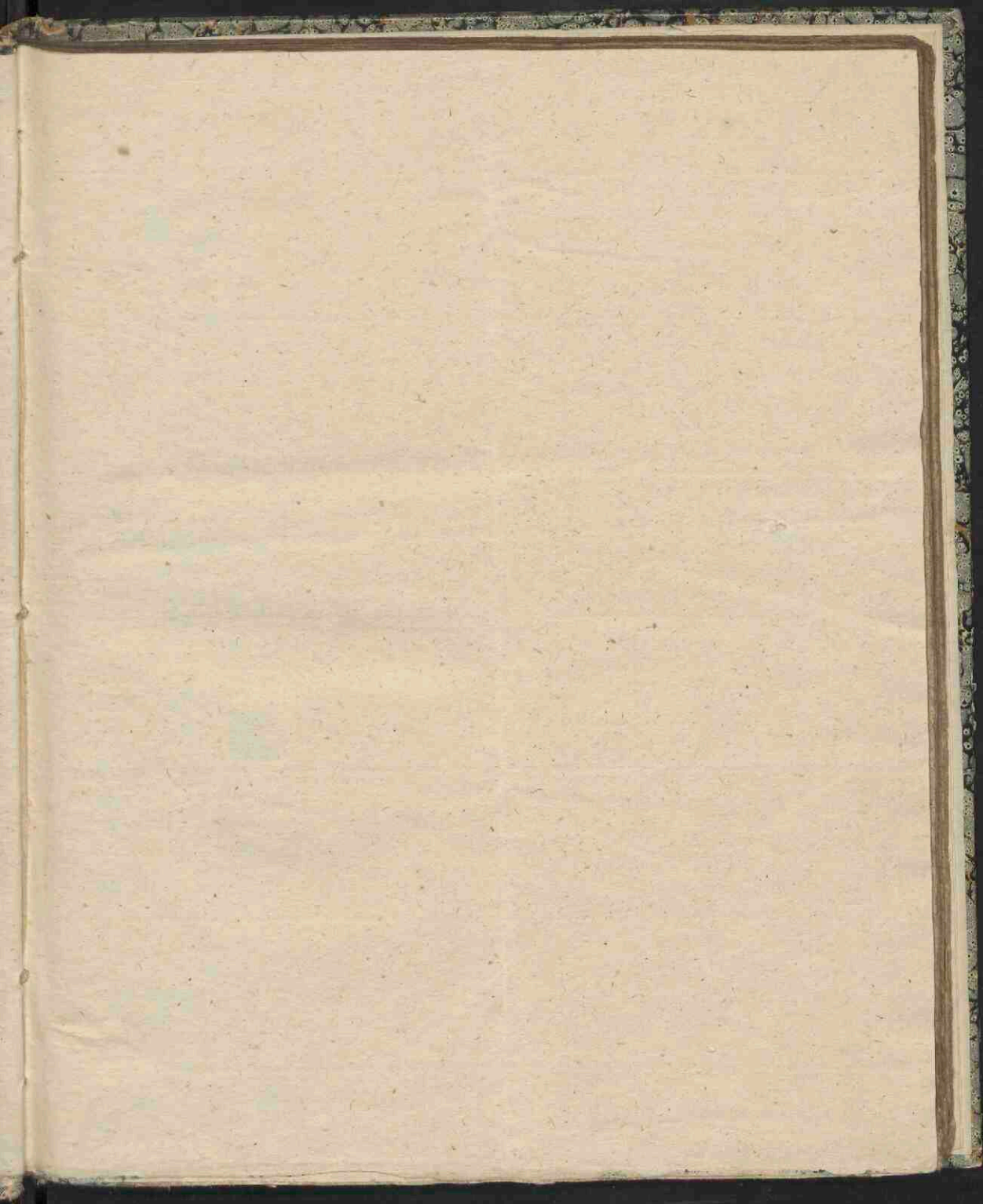
De tyd en heeft noyt weghgenomen

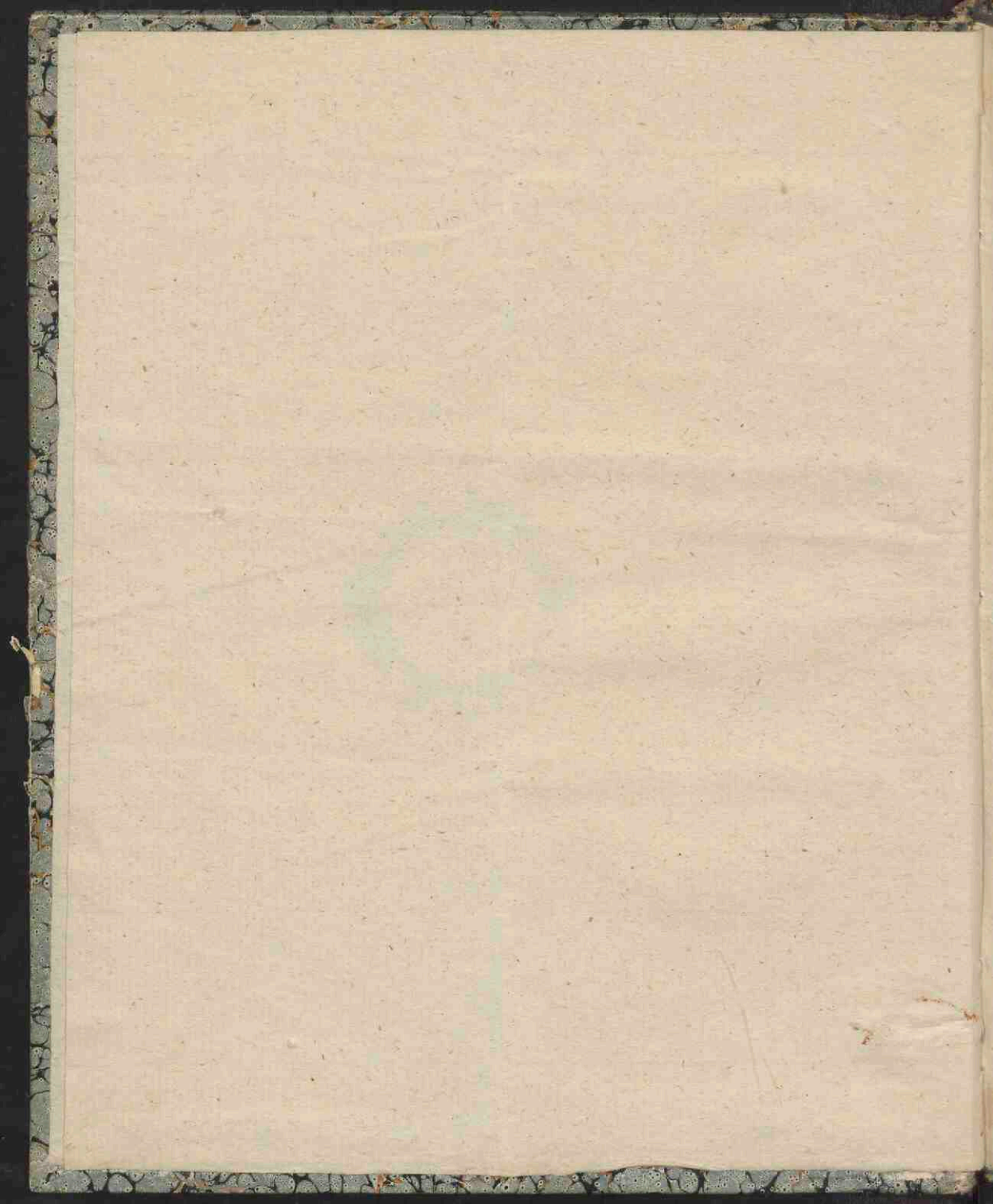
So bliſſekt hun deugt voor iedereen.

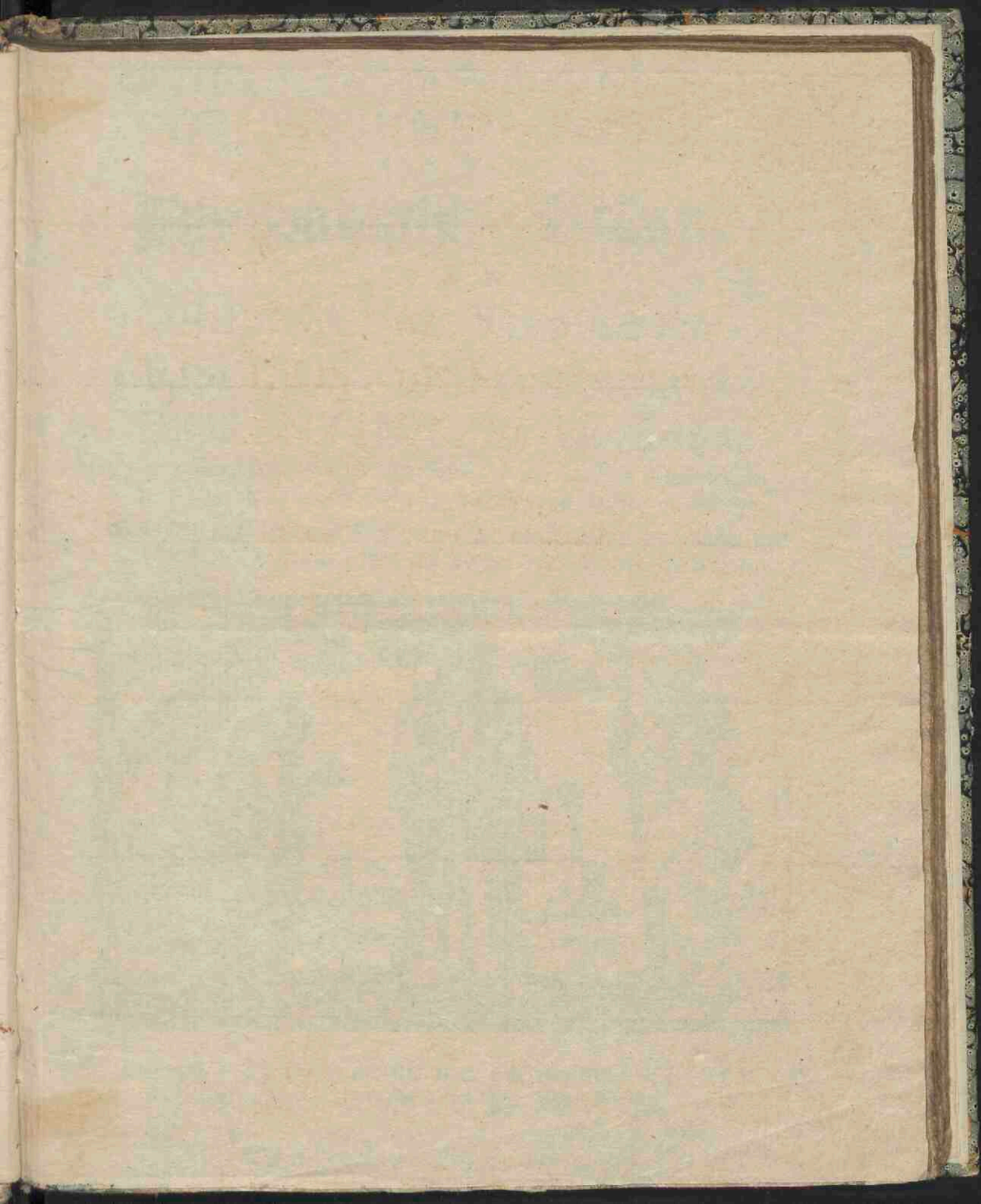

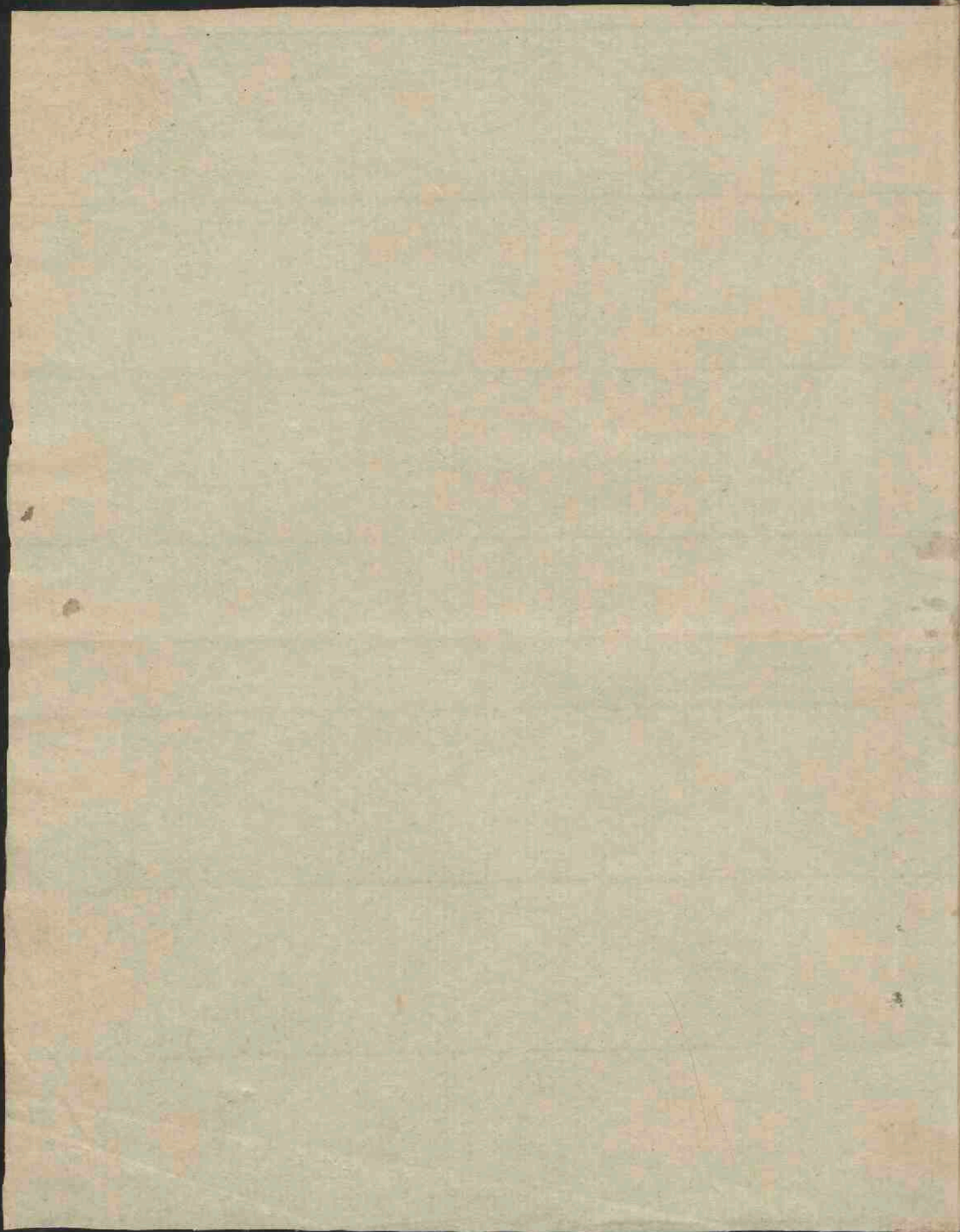
Den naam en 't overschot der vromen

Want nadat zy zijn overleên

920
Moltzer 6 A 13
DE VROUWEN - PEIRLE,
O F T E

Dryvondighe Historie /

V A N

HELENA, DE VERDULDIGE,
GRISELDIS, DE SACHTMOEDIGE,
FLORENTINA, DE GETROUWE.

Alle dry aensienlijk in veele deughden, maer meest in lydtsaemheyt, die sy in tegenpoedt, overlact, en beproevinge gethoont hebben.

Genomen upt de oude Historien / en nieuwelijck tot profijt des
Touckheyt obersten / by - een vergaeder: / en seer verbaert.

t'Antwerpen / by de Weduwe van Hieronymus Verdussen / op
de groote Mercht / in S. Augustinus.

Hooft - Reden

Tot den aendachtigen Leser.

Alle blyde sinnekens, alle reyne conduytkens,
Die geerne in het preeel vol soete spruytkens
Hun verwandelen om der Bloemkens jeught;
Als de oude geeste biedt virtuytkens,
Soo pluckt de Bloemkens, smaect de Fruytkens,
Want elke jeught daer wordt in vreughden verheught;
Elck Konstenaer spreeckt van konst en deught,
Maer die 't minst weet [soo men dagelijckx hoort]
Die blameertse 't meest, nachrans gy meught
Die materie wel lesen ongestoort.

Nu als ick overdencke de Goddelijcke kracht,
Wat de Goddelijcke gratie heeft bedacht
Aen hooge, aen nedere, aen groote, aen kleyne;
Soo bevinde ick, dat niemant heeft die macht
Om te wederstaen, 't zy dagh oft nacht
Syne groote ordonnantie al in het gemeene,
Soo men hier vinden sal in dese Historie reene,
Hoe Maeghden schoon en deughdelijck
Gaen dolen in groote ellende alleene,
Om dat sy vervolght worden ondeughdelijck.

Nae het duyfter den dagh verklaren doet,
Nae den regen komt de klare sonne-schyn,
Nae het leven komt sterfen [het herte beswaeren moet]
Nae sterfen komt saligh oft verdoemt te zyn.
Wel hem die sijne levens termyn
Besteldt heeft in Godts behaegen,
Dat men van sijne deughden sijn
Nae sijne doot sal pynen te gewaegen;
Hy is te beklaegen, die naer ondought
Pynt te jaegen; want hy is ontvraught
Synder cere, en berooft van de eeuwige vreught.

Vaert wel.

HET EERSTE DEEL
 DER VROUWEN - PEIRLE
H E L E N A
 DE VERDULDIGE.

Dochter van Antonis, Coninck van Scythien, de welcke twee-en-twintigh Jaeren in groote verduldigheyt gedoolt heeft.

Helena wordt geboren, en tot haere Jaeren zynde, haeren Vader
 versot op haere schoonheyt, verloeckte ten Houwelijck.

In de boezeden tijden was in
 Italien eenen Patriarch / wiens
 Duffte ten Houwelijck hadde den
 Coninck van Scythien. Als dese
 bebrucht was van kinde / sondt Co-
 ninck Antonis haeren Man eenen
 Wode aen sijnen Swaeger den Pa-
 triarch / om te braegen ; Hoe het

hem belisde dat men het kinde
 noemen soude / als Godt het selde
 soude laeten aen den dagh komen ;
 Den Patriarch ontkoode wederom ;
 Is het eenen Dons / men sal het
 Konstant noemen ; Is het een
 Dochter / men sal het Helena noe-
 men. Als nu den tijdt het noemere

volbrocht was / haerde de Coninginne een Dochterken / dat Helena genaemt wierde. Dit wies op in alle Goddijchrigheyt en denghden / en wierde oec het lichaem soo schoon / dat men haers gelijck niet en bondt.

Als Diene vijftien Jaeren oudt was / overleede haere moeder. En bleef Coninck nu sonder Vrouw zijnde / sonde Boden in alle Landen / om hoor hem een Vrouw te soeken / die soo schoon was als sijne Dochter Helena ; maar sulcke en vonden men nergens. Oersulcar wierde hy ten laetsten met quade liefde ontfeken op sijne Dochter / en dacht die te nemen tot een Wuyfvrouw / het welck hy hare oock te kennen gaf. Maar sy daer af verseycht zijnde / viel hoor hem weder op hare knien / en seyde met weinande oogen : O liefsten Vader ! zijt beter betoeden / men vindt Vrouw en genoech / die gy met Godt / en met eeren mooght Trouwen / al en Trouwt gy my niet tot verdommenis van onser heyder zielen. Ick en vrage daer niet nae / antwoorde den Vader / ick sal u Trouwen / wien het lief oft leet is. Doen seyde Helena : Weet Vader / dat ick liever wil steruen / dan u te Trouwen.

Op desen tijdt belegerden de ongeloubrige de Stadt Papels / het welck den Patriarch onthoudt aen Coninck Antonis sijnen Swaeger / en hadt hem om hyst niet. Waer toe den Coninck sich haestelijck gerecht maecte met alle sijne Krijghs-macht / en trock naer Papels / alware den Pa-

riarch hem willecom hiet. Doen seyde den Coninck : O werdbigen Vader ! ick bin hier gekomen om u te helpen / en uwe handen te verjaegen / dat hays ick te doen wil het Godt / eer wy seheyden / behoudens dat gy my eenede bede toelaten sult / als de Oorloge gedaen is ; anders en begeere ick niet hoor mijnen arheydt / en wile gy 't niet doen / soo sal ick terstont van hier reysen / sonder u te helpen. Als den Patriarch dat hoorde / hy beloofde hem sijne bede toe te staen / want hy mijnde dat hy geen onredelijck secke begeeren en soude. Nu was den Coninck verblift / en sich berijdt hebbende om te sryden / trock npt Papels / en sloeg soo vreeselijck op de ongeloubrigen / dat sy moesten de blucht nemen / ende de Stadt Papels in vrede laeten.

Coninck Antonis aldus het Welde behouden hebbende / quam weder te Papels / en seyde tot den Patriarch : Dat gy wilde naer hys heeren / en begeerde 't gene dat hy hem beloofde hadde. Den Patriarch seyde : Begeert wat gy wilt / het sal u geschieden. Doen sprack den Coninck : Ick begeere dat gy my toe-late te Trouwen Helena mijne Dochter / en uwe Richte. Den Patriarch dit hoorrende / seyde : Lieben Swaeger / besaecht een ander bede / want dese is tegen Godt en tegen reden. Den Coninck seyde : Ick en begeere niet anders. Gy hebt my beloofte mijne bede toe te staen ; en wilt gy 't niet doen / soo en sal ick van Papels niet

ſchepden / hoor ick en hebbe de Stadt
geplundert en verwoeft.

Hoe d n Coninck weder - keerende
van Napels, ſijne Dochter Helena
wys maeckte, dat hy verlof hadde
om haer te trouwen.

Als den Patriarch dit gehoort
hadde was hy ſeer t'onbzedden /
overtuende met wat middelen
hy ſijnen Swaeger die onredelijke
begierde soude mogen uyt den hoof-
de ſekken / en heeft naer heele wooz-
den en redenen ſoo beſle gedaen / dat
hy van den Coninck eene Maendt
uſtels verſcreuen heeft / houdende
dat daer en tuffchen iet soude ober-
komen / waer door des Coninck
ſanen Moghen veranderen. Dus is
den Coninck draebigh weder - ge-
keert nae Conſtantinoplen / dencken-
de dat hy wel eene Maendt uſtels
verdraegen soude. Maar onderwegen
ſoo verwon hem ſijne luſten / en hy
begonſt te verſieren waer mede hy
tot ſijn boornemen soude mogen ge-
taechen. Hy heeft dan ſelue brie-
uen geſchreven / en bezegelt / als
oft dese van den Patriarch gezet-
gen hadde.

Te Conſtantinopel hy ſijne Doch-
ter komende / heeft ſy hem vriende-
lich willetom gehooren. Hy namſe
hy de handt / en ſpede met valscher
herte : Liebe Dochter / gy zyt al-
leene die mijn herte bemiddt haben
alle vrouwen der werelde / en ick
ſal u trouwen / want uwen Gou-
den Patriarch heeft het my toegelaeten /
en hy thoonde haer de brieuen.

Doen ſepde Helena : Ick en geloof-
he niet dat den Patriarch toelaten
magh het gem dat tegen de Wet
Godis is ; daerom en ſal ick u niet
trouwen / al ſoudp my het een ke-
ban het ander doen trecken. Maar
dese en meer andere woorden dede
den Coninck ſijn Dochter ſtaem
gaen / en geboodt het Hof te be-
hangen met Tapifferyen / want hy
s'anderdaeghs trouwen wilde.

Helena half miſmoedigh vertreckt in
haere Camer, en ontvlucht haer-
ren Vader s'nachts te Schepen.

Helena dus verſtaen hebbende
haers Vaders meyninge / is
van hem geſchryden / en in haere
camer gegaen / waechende met
ſchepen en bryngen der handen groot
mishart. Clariffe haere Cameriere
dat ſiende / wilde haer verrooſten /
dan Helena en wilde daer niet naar
hooren ; waer grypnde een ſwaerde
dat in de camer hingh / ſepde met
felle woorden tot Clariffe : Neem
dit ſweerde / en doodt my daer
mede / oft ick ſal het u ſelbe in 't herte
ſekken. Met yout / ſepde Clariffe / en
toent niet meer / ick ſal u goeden
raedt geben om uwen Vader t'on-
komen ; laet ons op de haere gaeu /
huert daer eenen Schipper die u in
een ander Landt doert / en ſoo moogh-
lyc uwen Vader ontblaten.

Dese raedt docht Helena goede / en
dies volging ſonder lange beraden
nam ſy eenen goeden Mantel om /
en gaf aen Clariffe een koffien
Gouds / en gingh met haer toe de

haere verhoghen het Hof slijp. Hier
ontwaechten sy eenen Schipper / tot
wien Helena seide : Staet haestelijck
op / en voert my met u Schip in een
ander Landt / daer gy wilt. Den
Schipper seide : Mevrouw dat en
berbe ick niet doen / want uwen Va-
der meijnt u te trouwen ; en waer
dat hy 't beiname / als ick weder-
keerde / hy soude my doen dooden.
Helena antwoorde : Vriendt / ick sal u
soo veel goede geben / dat het u niet
van noode wesen en sal hier weder te
komen. Mevrouw / seide den Schip-
per / soo sal ick u voeren daer het u
bellest. Soo is dan Helena met de
ongen vol traenen van Clarisse ge-
scheypen / en wegh gebaeren ; maer
Clarisse weder-keerende in 't Hof /
gingh op haer brude liggen slaepn.
Smoorgens vzaegh soude Coninck
Antonis sijne Camerlinck tot He-
lena / om te sien of sy gereede was /
want hy haer verheyde om te trou-
wen. Den Camerlinck klopte booz
daere camer / maer niemant en
sprackes ; waerom hy hoefel soo haer
op de deure stiet / dat Clarisse daer
af ontwaechte / en vzaegde : Wie
daer klopte ? Den Camerlinck seide :
Ick ben 't / den Coninck doet Me-
vrouw Helena vzaegen / of sy gereede
is ? Dat sy haestelijck tot hem come /
want hy haer verheyde. Doen liet
Clarisse den Camerlinck in / an geen-
de met hem aan het bedde van Hele-
na / hief de gordynen open / rechte of
sy niet anders geweten en hadde /
dan dat sy daer lagh en stiep / en

begonst te weenen / seggende : Ge-
laes waer magh Mevrouw wesen /
dat icks niet en binde ! Als den Ca-
merlinck dit sagh / gingh hy het ver-
stant seggen aen den Coninck ; den
welcken dit verstaende / wierdt geheel
gastoot / en liep stracker tot haere
camer / vzaegende aen Clarisse : Waer
sijne Dochter was ; Dese antwoorde :
Dat sy 't niet en wiste. Darr over
den Coninck haer dede vangen / en
seide : Een zy dat gy my mijne
Dochter wijst / ick sal u doen sterben.
Doen wierdt Clarisse verbaert / en
ballende op haere kuis / hadt sy
haers lijfs genaede / seggende : Meer
Coninck / ick sal de waarheyt seg-
gen van uwe Dochter. Gister abont
als wy slaepen souden gaen / wilde
sy haer selben dooden / dat ick nau-
welckx keeren en konde ; daerom
seide ick haer : Dat het beist waere
dat sy wegh gingh / en een Schip
huerde / vaerende op Godis geleide.
Volgens desen mijn raedt is sy 't
Scheyt gegeen / en wegh gebaeren.
Als den Coninck dit hoerde wierdt
hy toornigh / en dede Clarisse ver-
branden / sweirende hy sijne Croone /
dat hy niemmermeer rusten en soude /
booz hy en hadde sijn Dochter we-
der gehouden. Oberfulckx dan hem
gereede maekende met Scheyen en
Krijghs-Desck / trock hy wegh om
Helena te soeken / de welke hy
eerst waer den loep van twee-
en-twintigh Jaeren heeft konnen ochter-
haelen / alsoo gy upt het verbolgh
deser Historie hooren sult.

Hoe Helena te Sluys in Vlaenderen aequam, en korts daer naer wederom ter Zee troock, daer de Roovers haer naemen, en sy komt door Schip - braecke in Engelandt aen.

DE schoone Helena is naer veele zeffens met den Schepen aengekomen booz Sluys in Vlaenderen / al waer sy den Schipper wel betaelt heeft / en van hem oorlof genomen. Daer naer gingh sy in een Cloosterken / daer Christene Nonnen in woonden / onder tribuyl van den Heere van Sluys.

Als Helena dit Clooster genaeckte / begonsten alle de klockerkens te luyden. De Nonnen daer of verwonderd zynde / liepen allegader upt om te lycken ; en siende haer van den Zee - kant af - komen / gingen haer te gemoet / en ontfingense seer

heestelijck / soo dat Helena sich verwonderde / en seide sulcx niet waerdigh te zyn. De Nonnen hadden haer / dat sy by hun - lieden wilde blyben / het welck Helena hun - lieden toestont / en gingh met hun in het Clooster / blyvende daer soo lange / tot dat het den Prince heeft vernomen ; den welken sijne Voden sonde in dit Clooster / gebiedende dat men hem Helena toefenden soude / ofte soo niet / dat sy het Clooster soude in brandt doen steken. Als Helena verstant dat het Clooster om haeren 't wille soude in last komen / heeft terstont oorlof genomen aen

alle de Nonnen / die seer dzorsigh waeren / en is weder gegaen nae den Zee-kant / naer sy een Schip vande met Coop-lieden / die sy een Gedis-wille hadt dat sy haer doch mede voeren wilde / het welck sy geerne deden. Maar plaes ! hoort daer nae als sy met de Coop-lieden op de Zee was / soo ontwaerde hun lieden een Hoof-Schip / dat hun vreeselijck beboort / in sulcker woegen / dat sy van de Roovers berouwen en gesnomen wierden. De Coop-lieden sineten sy alle ober boort in 't water / en behielden niemant te isse dan alleen Helena / die den Capiteyn in sijn Schip nam ; sy greeps in sijnem arm / en kustense aen haeren monde daer Helena geerne tegen geweest hadde / maer sy en konde het niet belsten.

Sy viel dan boort den Capiteyn op haere knien / hem bidende / dat sy eerst haer Gebeden moghte spreken / eer sy haer eere en magghont verloor / het welck haer den Capiteyn ten laetsten toeliet.

Soo viel dan Helena bronght op haere knien / en riep Godt aen met een bisnigh en aendachtigh herte / seggende :

Gy weet wel , ô mijnen Godt waerachtigh !

Dat ick ontvloten ben met sinnen voordachtigh ;

Maer my te befehermen en ben ick niet machigh ,

Sonder uwen goederlieden onderstant krachtigh ,

Dien ick uwe dienaereste ben verwachtigh

Gelijck andere. O Hemelschen Regent !

Uwe Goddelijcke Oogen te mywaert wendt ,

En wilt my barmhertelijck houden ongeschendt ;

Behoedt my doch , ô Heere der Heeren

Van dees onsuivere Boeven hier ontrent ,

Op dat ick blyvende in mijn cere , Magh uwen lot altijd vermeeren.

Godt heeft het Geschiedt van dese bedrucate Maget verhoort / en heeft terstont een geweldigh storm-weder laeren opstaen / waer boort het Schip wierdt in stukken gesmeten / en alle die daer in waeren berouwen / maer Helena bleef blietende op een stuk van den Schepe twee dagen en twee nachten / en quam met den bloedt in Engelandt aen eenen Doomgaert / daer de racken van de Boomen ober het water singen / verweket Helena eenen vast grijpende / trock haer selven te Lande / en gingh in den Hof sieten rusten.

Hoe den Coninck van Engelandt Helena vondt in den Hof sieten , en haer trouwde.

Als nu Helena sy nae doode in den Doomgaert sat / soo quam daer Henrick den Coninck van Engelandt passeren met sijn Edele / en vande die schoons Maget daer sieten / tot de welke sy sepe : Jonckvrouw hoe komt gy hier / en wie heeft

utoer klederen alſod bebozhen? He-
 lena antwoorde hem: Heere / en
 vzaeghte my nu niet meer / maer doet
 my een luttel Droobis vzaengen / oft
 mijn herte ſal my van ſrouw: beſwaje-
 ken / en met dien biet ſp in onmacht.
 Den Coninck hielt haer hooft in ſijnen
 ſchoot / en ſtack haer eenigh kuyde
 in den mondt / ſoo dat ſp wederom be-
 quam. Worn vzaeghte haer den Co-
 ninck anderwoef / hoe haere klederen
 ſoo beſtycht waeren? Helena ant-
 woorde: Ick was in een Schip met
 Coop-ſieden op Zee / daer ons de Roo-
 ders overwonnen / doedende alle die
 in 't Schip waeren / behalven my.
 Daer nae wolden ſp my verkrachten
 en onteeren / maer daer quam eenen
 grooten ſtoorn die het Schip in ſtuc-
 ken ſloegh / en ſp berdzoncken alle
 die in 't Schip waeren / op my nae /
 die twee dagen en twee nachten op
 een ſtuck van 't Schip gedreven
 hebbe / tot dat ick hier in deſen
 Boorngoert aengekomen ben. Als
 den Coninck dit hoorde / hadde hy
 mede-lyden met haer / en haer op
 een Peerde ſetende / vzaghte binnen
 Honden / want hem dochte dat ſp
 eene wel-gebozen Maaget was / en
 edel van geſlachte / aengeſien dat ſp
 met Gonde Raetken gekleedt was.

Toen Helena een wijle tijde in
 des Coninckx Hof getwoont hebbe /
 ſoo bemerkte hy haer verghyſe-
 he zeden; en gaende eens met haer
 wandelen / vzaeghte haer: Van wat
 Landt ſp was / en van wat af-kom-
 ſte? Hy viel op haer knien / en

ſepde: Heere / en beloght u niet / om
 dat ick mijn geſlacht niet en noeme /
 maer tegen mijns Vaders wil ben ick
 uyt mijn Landt gebucht / want hy
 my door geweldt trouwen woude / en
 ben albus hy gebal in u Ryck ge-
 komen. Den Coninck dachte dat ſp
 woude een edels Dochter wesen / ge-
 mercht de goede manieren die in haer
 bleben. Hy hieſſe op van d'aerde /
 en ſepde: Zonckvrouw / gy dunckt
 my weerdygh te zyn eene Conin-
 ginne / daerom belobe ick u te trou-
 wen / en te maekken Coninginne
 van Engelandt. Helena viel weder
 op haere knien / en ſepde: Heer
 Coninck / hy utoer gracie / het wae-
 re ontwyſheyt dat gy my trouwen
 ſoude / die niet en wiet wie ick ben /
 oft van wat Landt / ende en heb an-
 ders geen goet / dan de klederen
 die ick aen hebbe. Doen namſe den
 Coninck met de handt / en ſepde:
 Mijn uytberkozen Vrouw / ick heb
 goetd' genesegh booz ons heyden.
 Daer nae giuggh den Coninck in ſijn
 Paleys daer ſijn Voorber was / en
 ſijne Heeren / tot welke hy ſepde: Ick
 wil dat gy-lieden alle aen deſe Ma-
 get ſoo veel eere doet / als een my
 ſelben / want ick wiſſe vrouwen / en
 maekken Coninginne en Vrouw van
 al dat mynder Eerone roeheloozt. De
 Heeren antwoorden alle te ſcemen:
 Heer Coninck / wat u belieft / dat
 belieft ons. Maer d'oude Coningin
 nam haeren Sonz op een zijde / en
 ſepde: Gy ſiecht menſche / zijde bul
 ofte ſot / dat gy deſe vrouwen wilt /

die alle de werelt doorloonen heeft /
 Indien gys vrouwt / ick sal u beyde
 sullen een spel berocken / dat gy 't u
 leuen lanch gedennen sult / gelyck
 sy / ysaes ! waer seyde ; want sy
 naermaels sulcken berroderije booz-
 selde / dat sy met sebin Mans daerom
 verbandt wierdt. Doen sprack den
 Coninck : Seght en doet wat gy
 wilt / ick salse nochtans trouwen.

Hier mede scepde den Coninck
 van sijne Moeder / en geboodt het
 Hof naer Conincklijcken staet te
 verrieren en te verhangen / en alles
 te verpden. Des anderendaeghs
 trouwde den Coninck met grooten
 lof en ere de schoone Helena / daer
 groote Feeste om gehouden wierdt
 sijn dagen lanch. Daer nae heer-
 de elck wederom naer huys / en des
 Coninckx Moeder verroek nae Dou-
 boren tot haer Paleys ; maer den
 Coninck en de Coninginne bleven
 te Landen in blydshap lebende /
 want sy malkanderen hertelich be-
 trindden. Die gebuerde ontrent twee
 Jaeren lanch / en Helena wierdt
 bezuchte van twee Zonen / die nae-
 maels dooz de verroderije van des
 Coninckx Moeder veel verbiets le-
 den met hunne Moeder / alsoo gy
 noch hoorzen sult.

Helena komt in lyden door het be-
 dryf van de oude Coninginne.

Ontrent desen tijdt ontfingh
 den Coninck brieven / dat es-

nen van sijne beste vrienden be-
 bochten wierdt dooz sijne vanden.
 Oberfulekx bereijde hy eene groote
 bezwaeracht / en stelde den Hertogh
 van Cloestre Rutwaert van Enge-
 landt. Oock liet hy maectien dyp
 gelycke silbere Zegelen ; den eenen
 behiel hy selfs / den anderen gaf hy
 aen sijne Coninginne / en den derden
 aen den gemelden Hertogh sijnem
 Rutwaert / hem bevelende al sijn
 goet en Landt ; want hy hem be-
 ven al sijn ander heeren betrouwde.
 Daer nae nam hy oorlof aen Helena /
 den Hertogh en alle sijne heeren /
 hun bevelende getrouw te willen zijn
 aen sijn Volck en Landt / en is
 wegh gegaen.

Daer sijn verreck quam d'oude
 Coninginne sijne Moeder dick-
 wils in 't Hof / Helena te besoet-
 ken / want sy groot gingh van
 kinde. Zoo behiel het op eenen
 tijdt / dat Helena hy haer sittende /
 en met het hooft op haeren schoot
 rustende / in slap viel. Doen nam
 die oude Gramasche stillkens He-
 lena den Zegel upt haers borse / en
 als Helena ontwaecte / nam sy
 aen haer oorlof / en bede eenen
 Goudt-Smit haeren / die den Zegel
 nae maecte / daer niemant of en
 wiste / van sy en hy ; en als den
 Zegel volmaecte was / doode sy den
 Goudt-Smit / en wierp hem upt
 een venster in 't water. Daer nae
 stact sy den Zegel weder heynelich
 in de borse van Helena.

Helena haert twee Sonen ; ende de oude Coninginne schryft valsche-lijck aen haeren Sone dat het twee Honden waeren.

Noe dat den tijdt der natuerre be-
vult was / soo haerde Helena
twee schoone Sonen / dies den Ru-
waert seer blijde was / en seide tot
de oude Coninginne : Dat hy 't aen
den Coninck schryven soude / dat
welck sy oock getaerden heeft. Hy
heeft dan eenen Bode gesonden met
eenen brief / en hem bevolen / dat hy
dien selfs aen den Coninck bestellen
soude. Maer de oude Coninginne
heeft den Bode te Doubtten gewacht /
want hy daer dooz moest reysen ; en
als hy dan daer quam / soo wiert hy
tot de oude Coninginne gebaydt / die
hem soo goede riers andede / dat hy
van te veel dynchens in slaep viel.
Doen nam sy de busse met vrieven /
en haerde daer den brief upt die den
Ruwaert aen den Coninck soude /
waer in geschreven stonde : Dat Hele-
na gelogen was van twee frische So-
nen / en diez brief verbrant heb-
bende / schreef sy eenen anderen : Hoe
Helena wis - bellen was van twee
schroomellicke Honden ; hem ontbie-
dende terstont te schryven / oft mense
dooden soude ofte niet. Desin brief
bezegelde sy met den naer - gemack-
ten Zegel / en stact dien in de busse
van den Bode kupten sijne wete ; en
als den Bode ontwaecte / soo reys-
de hy doozt. Woben dien dede die
oude berraedster de passagien wach-
ten / oft daer iemandt hem reysde

oft van daer quam / seggende : Dat
haer althot seer verlanghe om tij-
dinge te hoorzen van haeren Sone.

Dus is den Bode by den Coninck
gekomen sonder eenigh verlies / en
heeft hem den brief gegeven. Als
den Coninck dit bakh geschryft
las / wierdt hy in sijn aensicht roode
van beschaemheyt / en gaf het te
kennen aen den Patriarch / den Com-
dan Helena / die doen by hem in 't
Neger was. Desen daer of verwon-
der zinde / bragghde : Van wat Re-
giment sy was ? Doen verhaelde hem
den Coninck : Hoe dat hy sijn Vrouw
in sijn Landt gevonden had by een
Fonteyne ; dat sy upt haeren Lande
gebioden was / om dat haeren Vader
haer nemen wilde tot een Wyf / en
dat hyse trouwde tegen sijn Woeder
danck ; maer dat hy noyt wien en
konde van wat Landt oft geslachte sy
was. Den Patriarch dat hoorzende /
wierdt van binnen beroert / en seide
tot den Coninck : Maer 't uptijssen
alder woerden / dunckt my dat gy
getrouwt hebt mijns Pichte / mijns
Dusters Dochter / die haer Landt
verlaeten heeft / om dat haeren Vader
haer trouwen wilde / en niemandt en
weet waer sy verbaeren is. Den Co-
ninck was hier ober wat verblidt /
maer maecte groot misbaer / om
de gnaede tijdinge die hem geschre-
ven was. Den Patriarch vertrooste
hem / en seide : Weest te vreden /
misschien en is het soo niet als hier
geschreven is ; mogelick heeft die
iemandt gedaen om alder hupsbrout

mat leugenen tegen u te vermaecken / het wack uwe eyzen Moeder wel gedaen moght hebben / want my dunct dat het vrouwen geschryft is. Daer op seide den Coninck : Dat en is soo niet / want den brief was bezegelt met den Zegel dien ick liet aen mijn Gupsvrouw / en aen den Hertogh van Cloestre / als ick de Bepse aennam.

Helena wordt ten onrecht veroordeelt om te branden.

Doen seide den Patriarch tot den Coninck : Iemandt magh den Zegel nae gesneden hebben / daer om schryft dat men uwer Gupsvrouw brychten bewaere / tot dat sy selfs te Lande komt / en ick sal den brief met eenen mynher Boden afsenden / op dat sy nergens belat en woerde. Den Coninck heeft naer des Patriarchs raedt gedaen. Als nu den Bode by Douberen aenguaan / daer de oude Coninginne haere bespieders hielt / wierdt sy van dese anbeert / en booz de oude Coninginne ghezaght / de welcke hem in haere camer leyde / en soo mildelick onthelde / dat sy van dzonkenschap in slaep viel. Als doen nam sy den Bode des Coninck bryf af / en verbranden dien / nae dat sy hem gelesen hadde / en dede sy haeren Secretaris / mits belofte van groote gifte / eenen anderen bryf schryben ; belastende daer in aen den Guitwaert / dat sy Helena verstonc / sonder eenigh hertoeben verbranden soude met haere twee

kinderen. Desen bryf heeft de valsche Gramaschale toe-gezegelt met den valschen Zegel / en aen den Bode heimelich in sijne busse gesteken.

Doen ginck sy weder tot den Secretaris / en liet noch acht diergelijcke brieven schryben / daer in den lesten stont / dat den Hertogh niet laeten en soude Helena te verbranden met haere kinderen / op lijf en goet / want den Coninck drevelich bezogen was ; dede sy het niet sijne Majesteit soude het op hem behaelen / en op alle die hem tot in rthiende liet bestonden. Dus is den Bode van daer gescheyden / en gekomen tot den Guitwaert / hem den bryf gebende. Den Guitwaert dien gelesen hebbende wierdt beschaeint / en vragghede : Wis heeft u desen bryf gegeven ; Den Bode antwoorde : Coninck Henrick. Den Hertogh sprack : Op liegh / den Coninck en dacht dat noyt ; en den Hertogh liet den Bode gevangen setten / tot dat sy de oprechte waerheyt soude waten.

Nae dat de oude Coninginne noch acht brieven hadde doen schryben / en met haeren valschen Zegel toe-gezegelt / soo stack sy haeren Secretaris met een mes doot / en wierp hem uyt een venster in het water / op dat haere herraederij verhoogen soude sijben. Terstont hier nae dede sy tot haer komen acht onbekende Mannen / en beloofde aen elcken thien march Gouds te geven / booz dat een ieder eenen van de selve brieven draegen soude aen

den Hertogh van Cloestse / hem seggen : Dat sy quamen van Coninck Henrick / dien sy te Napels lieten / het welck dese acht Maenten ten Hepligen geswozen hebben te doen. De oude Coninginne dede dan alle dagen eenen van hun-lieden gaen elck met eenen brief aan den Hertogh / den eenen booz / en den anderen nae. Den Hertogh dit sende / en wist niet wat doen / en ontboodt de oude Coninginne / seggende : Haer van doen te hebben. Sy is tot hem gekomen / die haer seide : Siet Vrouw / dese brieven / ick en derf die een onse jonge Vrouw niet thoonen. Doen seide de oude Herrgodesster : Waerom / sy moet het doch eens weten / ick salse haer wel thoonen / en gingh met den Hertogh tot Helena / haer thoonende des Coninck brieven. De welke als Helena die ghesen hadde / seide sy : O lars ! hoe magh dit komen / dat de liefde die my den Coninck in sijn bereck behoonnde / soo berkeert is : Dit hoorende den Hertogh en Maria sijne Richte / niet meer andere Vrouwen die daer sy waeren / sy begonsten seer te wenen. Daer de oude Gramaschel vercooffense al te saemen met een gebeynst herte.

Terwijlen sy dus by Helena waeren / quam daer den verdan brief / die noch scherper bebel dede / als de twee boozgancne. Doen gingh de oude Coninginne by Helena sitten / en seide : Dochter zyt te vreden / soo lange als ick lebe / en sal u niet misghieden / al soude ick mijn leben booz

u waegen. Daer af wierdt Helena een luttelken getroost / maer s'anderen boeghs smoggens quam daer noch eenen brief / en naer den naem eenen anderen / die van dese saecke hoe langer hoe swaerder bebel dede / waer van den Hertogh seer droef wierdt / en seide tot de oude Coninginne : Wat sullen wy doen met dese saecke ? Wat balsech Wyf antwoorde : De brieven die mynen Sone seynde / zyn hoe langer hoe stranger / oversuiker en wil ick my des niet bemorpen / want ick sijae gramscap ontien.

Des anderendaghs quamen noch twee Mannen / elck met eenen brief / boozs noch anders toe negen toe / waer af den laesten den strengstem was. Als den negensten brief gekomen was / soo is de oude Coninginne nae Donderen geyest / seggende : Dat sy haers Soons bebel niet langer wederstaen en wilde / waer over Cloestse seer bedrucht was / want sy dachte / waer 't daer by des Coninck bebel niet en volbrachte / dat sy daerom lijf en goetd verliesen soude. En nachtans en wist sy niet hoe sy sinder Vrouw het leben soude können benemen. Doen seiden des Hertoghs Raedts-lieden : Desse / 't is bereck dat een Vrouw altere sterbe / aengisten dat het den Coninck soo bebelist / dan dat gy / en noch hondert met u daerom sterben souden ; want indien den Coninck tegen u opzoghde / gy en alle uwe vrienden waeren daerom bedruchten.

Helena wordt de handt af-gekapt ; maer Maria van Clocestre, Nichte oft Susters Dochter van den Hertogh, wordt voor Helena verbrandt.

Als de Heeren die tot den Hertogh geseyde hadden / gingh hy tot Helena met den lesten bries / en las haer dien geheel uyt met woenende oogen / seggende : Ick wilde wel dat ick noyt gedozen waere / soo en soude ick die sel werck niet volbrengen / dat my den Coninck bevolen heeft. Daer op seyde Helena : Is het alsoo mijns Mans begeerte / ick wil geerne sterben. Maer het deert my seer / dat mijns kinderkens sterben moeten / die niemant opt en misdeden. Och moght ick mijnen Heere spreken voer mijns doode / ick soude te liever sterben ! Maer eplaes ! weest / ick Prout / seyde den Hertogh / ick moet mijnen Heere een liek-reeken

van u schoonen als hy komt / op dat hy niet en segge dat ick een ander gedoodt hebbe. Doen sprach Helena : Neemt hier mijne handt met de Ringen / die hy my gaf uyt groote liefde als hy my Trouwde ; dat hy haer doot geuenke de groote selste die hy my nu berhoont. Den Hertogh riep zenen sijner knechten / en behal hem Helena de handt af te slaen. Maer de gemeynte van London sulcke beruende / wilden den Hertogh doot slaen / want sy Helena seer beminden om haer dencht. Als den Hertogh dit sagh / seyde hy gae wederom / en dachse s'anderendaeghs voer den dagnetraet te verbranden sonder iemands wete.

Adus bleef Helena allen nacht by den Hertogh met haere kinderkens / alwaer grooten rouwe bedriven wuorde / van alle die darr waeren / sonderlinge van Maria van Clocestre des Hertoghs Nichte / de welke si sijnelloos inpride te worden / en seide : Waer 't dat men haere Wrouw ombraghe / sy soude haer selven oock het leven nemen / en viel op haer knien booz den Hertogh / seggende : Gom doet my verbranden / en laet Michzontw de Coninginne leben. De welke sprack : Dat en magh niet wesen. Doen seide sy : Gom / laet twee kinderen maechen van laecken en andere dingen / die sal ich met my draegen als gy my doet dooden / op dat ick alsoo Michzontw met haere kinderkens verlosse ; 't is beter dat ick alleen sterbe / dan onser viere ; soo dan Gom / kiest hier van het beste. Helena dit hoorende / viel in onmacht booz Maria van Clocestre / de welke met luyder stemme riep tot den Hertogh : Gom / leyde Michzontw daer sy byz zy van de doode / en doode my / want ick booz haer sterben wil. Nichte / seide den Hertogh / nae dien gy booz haer sterben wilt / ick sal uwen raede doen / en sy liet haeren eem afhapen / dien sy by hem seere in sijne slaep - camer ; maer de handt van Helena bonden sy aen een van de kinderkens / seldeze al-te-saemen in een Bootjen met byz Wrooden en wat Wijn / en liefs drijven. Daer nae wuorde sijne Nichte booz den dag

verbrant / soo dat niemant anders en wiste dan dat het Helena was.

Hoe Helena in een Bosch haer twee Kinderkens verloor.

Helena dan in het Bootjen siende / is soo lange gebloeten tot dat sy quam in Brittanien aen een groot Bosch / daer sy te lande gingh met haere kinderkens upt den Schep / het welch ten derden dage weder keerde te Londen / op de selve plaetse waer Helena vaer in gingh. Als Helena te lande gegan was / begonst sy seer danclyck te klaegen met weenende oogen / en seide : De aldergetrouwste Maeger / des Hertoghs van Clocestres Nichte / heeft my van de doode verlost / met selver booz my te sterven / het welke my deiren magh ; want al den ick verlost van de menschen / ick moet nu hier sterben van de beesten. Of indien ick de doode ontgac / wie sal mijne kinderliens verkeren ? Wie sal mynen nooddrust winnen / want ick maec eene handt en hebbe om my selve te gancen ? Lufftken die hermen en klaegen viel sy in slay. Doen quam daer eenen Wolf en enen Keent / die de kinderliens wegh namen / an in het Bosch draegen / daer sy te lange om bochten / want ick wilde alle hebbe hebben. Dit sagh eenen Gremst / die in het Bosch woonde / en liep snel toe om de kinderliens de beesten af te nemen. Doen liep den

Wolff loegh / laetende het een kindt
liggen / maar den Keend d'zoegh het
ander kindt in sijn hol. Den Crengt
nam het een kindt op / dat den Wolff
hadde laten liggen / en d'zoegh het
in sijn Clupse. Daar nae gingh hy
nae het Keendden hol / en wachtte daer
tot dat den Keend daer uyt was ge-
gaen nae sijn bejorgh / en gingh
voorn daer in / en haide 't kindt daer
uyt / 't selve oock d'zaegende in sijn
Clupse by het ander / en noemde het
Apon / en het ander Gem / o'n dat het
eenen Gem hadt oen hem gebonden.
Dus heeft den Crengt dese kindre-
kens opgeboedt 16. Jaeren langh.

Hoe Helena te Nantes in Brittanien te
Schepe aenquam met Coop-lieden, die
haer om Godts wil lieten mede vaeren.

Als Helena ontwaachte / waeren
haere kinderen loegh / dus sp
seer versuchende en loende. Oeg
armen ! seide sp / waer zyn mijne
kinderen ? Oplaes ! waerom en heb-
ben wy de bresien oock niet verbe-
ten / die mijne kinderen verstonde
hebben / want ick weet wel dat sy
mij van gemen mensch genomen en
zyn ? Aldus stonde sp half upsi-
nigh al-omms sende / daer sp aen de
een zghde niet en sagh dan Wilder-
nisse / en aen d'ander zghde niet dan
Water en Wolcken. Ten lesten wiert
sp van verre ge'waer een deel Sche-
pen met Coop-lieden / dien sp met
luyder stemme toe-riep / hun-lieden
biddende om Godts wil / dat sp haer
met hun-lieden hoeren wilden. Dese
Coop-lieden kregen beicntz met

haer / en naer het Landt toe-komen-
de / hebben haer ingenomen / en ge-
braght : Waerom sp soo droevst
was : Doen bereide sp hun-lieden
haer ongebal : Oe dat sp haere twee
kinderen verloren hadde / dus sp
alle medelijdigh waeren. Ten eynde
quam sp met den Schepe te Nantes
in Brittanien / alwaer Helena ooz-
lof noemde van de Coop-lieden / en
hun seer behaurende / is in de Stadt
vooz de huyfen gegaen / biddende
een Helmoesse om Godts wille ; en
is ten lesten gelouwen vooz 't huyf
van een Vrouwe / die de arme vrou-
wen herberghde vooz de helst dat sp
om Godts wil haelden / daer Helena
mede woonde 16. Jaeren langh.
Maer doen hertrouck sp van daer /
obremits die van Brittanien alle on-
gelosbigh waeren.

Op desen selven tijdt was oock op
de Reyse Coninck Antonis met
grootre huyfkracht / om sijne Doch-
ter Helena te soecken ; en is soolan-
ge te Schepe gereyst / tot dat hy ten
lesten quam te Sluyt in Vlaende-
ren / daer Helena oock eerst aenquam.
Alyer te Lande komende / gingh
in het Clooster / en braghte naer
Helena ? De Abdijse seide : Dat sp
daer een luttel tijds geweest was /
en hoe / en waerom sp hertroucken
was / soo dat sp van haer niet en
wisten / dus den Coninck seer be-
drucht was / en swoer : Dat hy
nimmermeer rusten en soude / vooz
hy en hadde Helena gebonden / en
gingh van daer weder te Schyde.

Hoe dat den Coninck Henrick weder te Lande komt, vernoot de doodt van Helena.

Coninck Henrick van Engelandt sijn doornemen in Italien volbraght hebbende / is gebomen te Doionien / en sondt eenen Bode tot den Hertogh van Cloestere / hem seggende : Dat den Coninck quam / en dat hy hem seer geboodt aen Helena die hy lief hadde boven alle dingh ter werelde. Doen septe den Hertogh : Bemindt vyse soo seer / waarom heeft vyse my dan doen verhanden met haere twee kinderen ? Daer op septe den Bode : O Heer ! hebby die spaonke / edelste / en goederierenste Vrouw verhandt / soo bliedt wegh eer den Coninck komt ; want hy al het goede der werelde soo seer niet en bemindt als haer. Den Hertogh dit hoorende / verstont wel dat Helena verreden was / en begonst te schreyen. Kort hier nae quam den Coninck te Wonden / daer hem den Hertogh blydelijck ontfingh / en hy vraegde : Hoe 't met Helena was / en met Maria sijn Pichre ? Den Hertogh antwoorde : Seer wel. Doen septe den Coninck : Godt zy gelooft / die my soo lange gespaert heeft / dat ic hse noch sien sal / en spreken. De oude Scringinne quam oock / en hiet haeren Son : willicom met groot misbaer / waer ober den Coninck hem seer verwonde / en septe : Moeder en zyt niet droeue / want

hy zyn alle gefonst weder-geheert. De Moeder septe : O Son ! ic heb erden om droeue te zyn / want den Moeder Cloestere heeft verhandt de liefste die ic ter werelde hadde / dat is Helena met haer twee Sone. Van dese woorden wierdt den Coninck vrsinnigh / en septe : Dat men den Hertogh doodt slaen soude / den welcken daer af verbaert wierdt / en septe : Heer Coninck / het gene dat ic gedaen hebbe / hebby my selbe geboden. Op liecht valschen verrader / septe den Coninck / gy schreeft my / dat sy gelegen was van twee honden / 't welck valscheijck gelogen was / want het twee schoone Sone waeren. Als den Hertogh van twee honden hoorde / so wist hy wel dat het verraders gedaen hadden / en meynde hem by den Coninck onschuldigen. Maer de schalche Verraders sprach tot haeren Sone : Had gy Helena soo lief als gy secht / gy soude wel terstont vracch doen ober hem diese verhandt heeft met haere kinderen. Doen wierdt den Coninck noch meer verstoort / en grijpende sijn swaert sloegh nae den Hertogh / vraegende : Hoe doest gy Helena verhanden ? Den Hertogh antwoorde : Dat hy het hem bevolen hadde met negen vrieven / die negen verchept. Bode tot hem broghen / bezegelt met des Coninck principaelen Zegel / het welck hy begerde soo hooz Recht te thoonen. Den Coninck septe : Hondt gy dat hooz Recht thoonen / soo vergebe ic u

het misdaedt. Daer nae gingh den Coninck met de Heeren op het Paleys / daer de oude Verraedster oock quam byzagen aen haeren Sone: Waerom sy niet om en drooght den genen die sijne Drouw en kinderen verbrant hadde?

Winnen desen tijdt quam daer eenen bynamen Bode tot Coninck Henrick / en seyde: Heer / den Coninck Antonis van Constantinopelen is daer / en begeert in uwe Stadt te mogen herbergen. Den Coninck met alle sijn Heeren rorde hem tegen / en byzaghde hem: Wie sy was / en wat sy sochte? Coninck Antonis antwoorde: Ich sochte myn Bechere de schoone Helena. Daer op seyde den Coninck Henrick. Ich bin oock bedroeft om eenre die Helena hier / welke den Hertogh van Glocestre verbrant heeft met haere twee Sonen / met wat recht sy 't gedaen heeft / sal sy eer lange bezhoonen. Als dit Coninck Antonis hoorde / beranderde hem al sijn bloede / en sy byzaghde: Wat Drouw dat sy was / en van wat Landt? Coninck Henrick antwoorde: Dat sy het niet en wist / maer sy vertelde hem / hoe syse gebonden had sy een Fonteyne / en hoe sy hem gesept had: Dat sy upt haer Landt geblieden was / overmits haeren Vader haer Trouwen wilde tot een Wyf / en hoe syse Trouwde tegen sijn Moeders danck / maekende haer Coninginne van Engelandt. Dit hoorende Coninck Antonis / riep wat luyber stemme: Och myne liebe Doughter Helena! Jydy

doedt / dat sal myn leben kosten. Met dese woorden wierde Coninck Henrick soo seer bedruucht / dat men niet en wist wis men eerst troosten soude / en sy zyn soo naeonden getreden met groote droeffheyt.

Den Coninck houdt Raedt, ende den Hertogh doet voor den icten sijn ontschuldige.

Als de Coningen te Londen waeren / is daer met de Heeren Rasor gehouden; alwaer den Hertogh van Glocestre voorzagh de negen Bode / elck met sijnen brief in de handt / dien sy gebraght hadde; want den Hertogh hadde al te samen gebangen geset / het welck seer voorzichelijck gedaen was. Doen deden den Hertogh met den Coninck alle de brieven lesen / elck besonder thoonende hem sijnen Zegel / waer ober den Coninck seer verwondert was / en dede elcken besonder sweiren van waer en van hoer sy die brieven gebraght hadden. Den Bode van Papeis sweer / dat hem den Papeischen Patriarch sijnen brief geschen hadde. Doen seyde den Coninck Henrick met sellen morde: Dat hem den Patriarch verbrant hadde / en sweer: Dat sy 't op hem seude byziken. Daer nae dede men d'andere acht Bode sweiren / waer af de seben valscheijck sweiren; maer den achtsten seyde: Heer Coninck / ich en weet niet wat men met my doen sal / sy hangen oft branten; maer om mijne ziels te behouden / sal ich de waerheyt seggen: Woude

Coninginne hoorende dat desen Wode
 wilde de waerheit seggen / is geloopt
 tot den Coninck haeren Son / en se-
 de : Sone / my verwonder seer / hoe
 dat gij ons dus lange draekt van Gerecht
 se voer over den moordardigen Her-
 togh / die uwe Grootmoeder Helena
 heeft doen verbranden. Dit hoorende
 den Hertogh / gingh door den Co-
 ninck / en seide : Oer Coninck / als
 gij mi den Lande repete / stelde gij al
 te Coninckrecht onder mijne macht /
 het welck ick als noch in handen heb-
 be / want het uwe Majesteit noch
 niet overgenomen en heeft. Overfulck
 slaen ick mijn handt aen dese Vrouwe /
 als eenen die dat bremaght te doen /
 en noch Regent van den desen Lande /
 en ick selse gebangen houden / tot dat
 ick weet wie dese verraderijse en-

gestelt heeft. Soe wierdt dan de ou-
 de Coninginne gebangen / en in een
 camet gesloten. Doen sloer den Wo-
 de / dat hem de oude Coninginne dien
 brief gegeven hadde / en hy had den
 selven nyt Douberden gebracht / niet
 wetende dat'er eenigh verradt in
 besloten was. Daerom begerde Co-
 ninck Antonis / dat desen Wode /
 en den Wode van Napels by sou-
 de zijn van de doede / om dat sy de
 waerheit geseyt hadden ; mer dus
 men v'andere een quade doede sou-
 de doen sterben / het welck hem toe-
 gestaan wierdt. Doen begerde Co-
 ninck Antonis van sijn Engelsche
 Majesteit / dat hy tegen de oude
 Coninginne moghe spreken / 't welck
 hem de hoorfchebe Majesteit toe-
 liet / en dede hem met den Hertogh van

Cloestere by haer leyden. Coninck
 Antonis van met haer sprekende /
 seyde : Weer Webroutw / dat ick nae
 mijn Landt reysen wil ; en belieft
 het u / ick sal u met my vorten / en
 maecten u Coninginne / want ick u
 boben alle Vrouwen bemiane ; dus
 bid ick u / dat gy my seght : Of
 gy met my reysen wilt oft niet ? De
 oude Coninginne dit hoorzndt / sey-
 de : Weer Coninck belieft het u my
 te trouwen / ick belobe u / ick sal my-
 nen Sonen eer hier maenden heymel-
 lyck doen steruen / en sal u maecten
 Coninck van Engelandt. Van dese
 woorden besechichte den Coninck ;
 maer hy hiet hem als oft hy blyde
 gewest hadde. En nae dat sy lan-
 gen tydt met malhanderen hadden
 gesproken / soo bzaeghde sy Coninck
 Antonis : Of hy haer sijnen Kiem
 wilde geben hoor den haeren ? Het
 welck hy terstont dede ; en sy gaf
 hem haeren Kiem weder met de Wo-
 se. En doen wierdt sy denckende op
 den Zegel die daer in stact / en
 hadt Coninck Antonis haer de Wo-
 se weder te geben / t welck hy niet
 doen en wilde / maer liep ter cam-
 wpt / en sloot haer daer binnen. Dae-
 nae dede hy de Woze open / daer hy
 den naegesaden Zegel in vondt / dien
 sy hadde laeren maecten / en gingh
 tot Coninck Henrich / en liet hem
 den Zegel sien / dien hy in sijn
 Moeders Woze gebonden hadde /
 waer of Coninck Henrich hem seer
 heruonderde / en bzaeghde den Her-
 yogh : Waer Helena's Zegel was ?

Hy antwoorde : Ick heb haeren
 Zegel. Hoe magh dit zyn / seyde den
 Coninck / ick en liet maer tzy Ze-
 gelen maecten als ick van hier reys-
 de / en nu vind' ick'er bier ? Ger-
 tyn / seyde Coninck Antonis / uwer
 Moeders Zegel / dien ick in haere
 Woze gebonden hebbe / moet balseh
 zyn ; daerom laetse hier komen / en
 doet haer bzaegen : Hoe sy an den
 Zegel gekomen is ? Het welck soo
 gedaen wierdt. Als sy hoorz den Co-
 ninck quam / dede hy de balsehe Wo-
 den haelen / en seyde tot sijn-
 der : Dat sy haer bereyden soude /
 alsoo sy begeerde te steruen / want
 men haer niet de balsehe Woden ber-
 zanden soude. Als d'oude Coning-
 ne hoorzde dat sy steruen moest / soo
 beleede sy haere schuldr openbaerlyck
 hoorz alle de Heeren / seggende : Dat
 sy den Zegel hadde doen naestraen /
 en den Goudt-Smit vermoort. Hoe
 sy die acht brieben hadde laeren schry-
 ven by haeren Secretaris / en dien
 gedoodt ; en booyt alle de verrae-
 derpe die sy gedaen hadde. Daer nae
 wierdt sy betwefen en verbrande oen
 eenen stact met alle de balsehe Woden.

Dit gedaen zynde / gingh den
 Hertogh van Cloestere tot de twee
 Coniugen / en seyde : Hoe dat He-
 lens met haere twee kinderen noch
 in het leven waeren ; maer hy en
 wiste niet waer / want hysse alle
 in een Beorien hadde doen blieten
 in Zee. En hoe Maria sijn-
 haer seluen bystwylygh hadde laeren
 verbranden / om Helena te berlossen

bander doot. Als dese twee Conin-
gen dit hoorden / soo swoeren sy
nimmermeer van malshanderen te
scheyden / dooz sy en hadden Helena
gehouden. En Coninck Henrick
liet het Landt den Hertoge / en is
doen met Coninck Anronis wegh
gegaen.

Hoe de Kinderen van Helena schey-
den van den Eremyt Felix, en
quaemen te Beyerren.

Op eenen tijdt als dese twee
Kinderen 16. Jaeren by den
Eremyt Felix gewoont hadden / gingh
hy wandelen met hun in het Wosch /
en septe : Kinderen / daer is de plaats
daer ick u eerstmael bondt / en u de
Beesten ontnam / en verlosse van-
der doot. Voer sepdan de Kinderen :
Zijt gy onsen Vader niet : Een ick
in trouwe / septe den Eremyt. Het
is geleden 16. Jaeren dat ick u
hier de Beesten onjaeghde / en ick
heb u van dien tijdt opgebaer als mijn
Kinderen. Daen sepden de Kinderen :
Want gy onsen Vader niet en zyt /
soo willen wy gaen van Lande te Lan-
de / tot dat wy onsen Vader gebonden
hebben. En zyn soo van den Ere-
myt geschepden / dies den Eremyt
seer droehigh was. En als sy een
togte in 't Wosch gegaen hadden /
quaemen sy aen den Oever vander
Zee / daer sy aen een Schip quaemen /
daer hun den Patroon vraghde : Wie
sy waeren. Sy antwoerden : Wy en
weten niet van waer wy zyn / noch
wie ons Vader oft Moeder is / maer
wy hebben 16. Jaeren langh in dat

Wosch gewoont by eenen Eremyt
Felix genaemt. Den Patroon die
lieede dese twee Jongers proper-
lyck / en gaf hun lieden teit-gelue
in den buidel / en doen namen sy
oorlof van den Patroon / hera seer be-
handende van die groote deughte /
die hy hun lieden betwafen had / en
zyn soo gekomen in Armadien in
Daubiers / daer een Hertoginne
woonden / die sterck belegerd was /
dooz den Hertoge van Cloestree /
daer sy dooz quamen / diese terstont
begratie. En sy deden hun lieden
te eten brengen / en Upon at soo veel /
dat het hun allen verwonderden / te
weten : alle vleesch / heel Copuyen /
maer Arm en at niet dan droogh
broode en wortelen / die hy met hem
hadde gebrocht. Waerom de Prin-
cesse Arm vraghde : Waer hy dat
hy kresde : Hy septe : Ick en hebbe
in 16. Jaeren niet g'ten den Broode
en Wortelen by eenen Eremyt / die
ons opgevocht heeft. En sy vertel-
den daer al haer adonueren / dat
de Hertoginne seer verwonderde / en
hielste hy haer. Soo gebiel het dat
de Stadt belepdt wierdt van de vpan-
den / en doen leden de arm lieden
groot geback. Upon dit mercken-
de / die gaf hun de spijse sonder de
wete van de Hertoginne. Het ge-
beurde op eenen tijdt / dat de Her-
toginne veel Beeren gencodt had /
en Upon gaf alle de spijse den Ar-
men dooz den eeren. Dit sende een van
den hobe die het berghde / quam
tot de Hertoginne / en septe : Dat

alle die spijsse den Armen gegeven / was om haer onere te doen / en dat die Stadt in gebreck van Niztalie komen soude. En doen wierdt de Hertoginne gram / en dedese bepde upt de Stadt bannen. En als sy wegh waerten / soo quam daer eenen van de Kocher geloopt / en seyde : Vrouwe / alle de Posten en Speten zyn vol. Waerom sy vzerbigh was / dat sye hadde laeren bannen. En sy quamen boez de Stadt in 't huyt by een Hertog van Cloestre / die hun vzaeghden : Van waer sy quamen ? Doen seiden sy : Wy zyn upt de Stadt gebannen / om dat wy arme lieden veel gegeven hebben. Doen vzaeghden den Hertoge an den eenen Jongelinc : Wat sy in 't kofferken had dat an sinen hals hingh ? Sy seyde : Dat het eenen Eem was / en dat sy niet en wisse hoe sy daer aen gekomen was. Doen wierdt den Hertoge pypfende op de schoone Helena / die sy haeren Eem hadde af doen staen. En den Hertoge hadt de Jongelingen / datse by hem bliuen wilden / 't welck sy deden ; en den peys wierdt gemaect tusschen den Hertogh en de Hertoginne / soo datse den Hertogh Trouwde / en sy hoordense met hem in Engelandt. En als de Hertoginne een wijle in Engelandt gewaest hadde / soo berlisfde sy op den Jongelinc Uyon / en dede hem op enen tijdt in haer saemer komen / en seyde : Dat sy hem meer begriet hadde / dan enigen Man ter wereldt. En Uyon

gelist hem oft sye doch lief hadde. Maer sy en sijn broeder namen hyspnelich oozlof aen den Hertoge / en vertrocken by nacht upt Konont naer Colonien / 't welck beseydt was van den Grabe van Vlaenderen. Als sy binnen Colonien quamen / gingen sy tot den Capiteyn / en baden hem om Harnas en Peerden / dat hun den Capiteyn geert dede. Sy bedreben sulcken vsmigheden / dat Uyon verfoegh den Heere van Vlaenderen / en sy verlossen de Stadt / dus den Capiteyn hunlieden seer bedanckte / en badt dat sy bliuen wilden in de Stadt / maer sy seiden : Neen / want sy moesten haeren Vader soecken. En doen gaf hun den Capitayn een somme geldts / dus sy hem bedanckten / en gingen van daer te Scheype / en quamen in Normandien / daer sy al haer geldt om Godes-wilte gaben / soo dat niemandt van hun heyden behiel Crups of Munt.

Hoe dese twee Kinderen van Helena tot Amiens quamen , daer ty Kerken gedaen wierden.

KORTS hier nae quamen sy in de Stadt van Courz / daer sy doen gingen in het Hof van den Bisschop / en hadden dat men hunlieden Kersten doen wilden. Doen vzaeghde den Bisschop : Van waer sy waeren ? Sy vertelden alle haere avontueren / en soo wierden sy Gedoopt / en Arn hier Brixius /

en Upon Martijn. En den Bisschop van Tours hielte by hem / en maecte Martijn sijnen Borteliet / en Cyrillus sijnen Klerck. En Martijn gaf den Armen om Godis wille.

Als Helena ontrent 16. Jaer te Pantes in Byttramen getwoont hadde in groote armoede levende by de Helmoessen / soo reysden sy nae Tours / daer sy alle dagen van haeren Soone Upon om Godis wille hadt / maer sy en konden malkanderen niet ; en t'sieke reyse als sy haer sagh / veranderde in hem sijn blaedt / dat groot wonder gaf.

Hoe Coninck Henrick en Coninck Antonis te Tours quamen , daer Coninck Henrick sijn twee Sonen vindt.

Nae heel strydens dat diz twee Coningen hadden gehad / soo quamen sy te Tours / Helena al - om soeckende. En als sy door Tours quamen / sonden sy boden seu den Bisschop / of sy daer binnen logeren moghten / het welke den Bisschop geerne consenteerden / in sulcher voegen / dat sy de Mannen van Wapenen daer byten laeten souden in haer Cemen / soo soude sy hun daer Dievalien beschicken. En doen sat den Bisschop op met sijne Heeren / en reede de Coningen te gemoet byten de Stadt / daer sy malkanderen groote reberentie deden. En sy hadden sonderlinge heel woorden / soo dat Coninck Henrick een lesten vertelden sijn abontueren / en hoe sy sijn Wyf

en kinderen sochte. Terwilen sy dese redenen spraccken / sagh Coninck Henrick dese twee Jongelingen door den Bisschop ryden / en sy vzaighden : Wan waer die waeren ? Doen seyde den Bisschop : Hyt verre Landen. En sy seyde : Hoe hyst selfs Christen gemaecht hadde en Geboopt. Doen zijn alle de Heeren gekomen in het Hof des Bisschops / daer veel arme Lieders stonden om de Helmoessen te hebben van de Heeren / onder de welke Helena oock seer bedroeft stondt doen sy haeren Vader en haeren Man sagh / en haere kinderen en kande sy niet ; en sy seyde in haer selven : Ghaes ! ick magh wel bezucht zijn als ick oenken dese twee Coningen / die my soecken te doen dooden / t welck ick noyt en verbiende. En sy is worgh gegaen / sorgende dat mense soude kennen. Als de Heeren af - geseten waeren / soo is Martijn in de keucken gegaen / en heeft alle de spijse met hem genomen / en heeft den Armen al gebedyt om de liefde van Godt. Het welck sommige van het Hof verwonderde / quamen tot den Bisschop / en seyden : O Heere ! gy sult desen dagh beschasmt zijn / hy toe - doen van Martijn wden Hof - Meester / want sy alle de spijse de Rabantwen gegeven heeft op de straete / die gy door wnen Persoon / en dese Heeren hebt doen bereyden. Doen riep den Bisschop Martijn / en seyde : Of men den Armen

han den beste geban moesten / eer dat men de Heeren daer af gedient hadde? Jaer 't Heere / antwoorde Martijn / men behoort onsen Heere te dienen hoor iemant anders. En als gy oft iemant anders het best hoor u genomen hebt / soo en behoort men dat den Armen niet te geben. Daarom is 't Gode meest aengenaem dat men het eerst geeft eer iemant sijn belieste daer af genomen heeft.

Albus staende Martijn by den Bisschop / quam daer eenen van de Koxer gesloopen / en seyde : Heere doet de Bzingen sitten als 't u beliest / want de Kruiken is vol alderley spijse / dat men nauweljck en wret waer blijben met de spysen. Den Bisschop dit hoorende / werde noch meer verwondert / en seyde : Martijn gy dient my / maer het behoort dat ick u diende. En doen geboodt den Bisschop in sijn Hof / dat men Martijn soude laeten doen dat hy wilde. En de Heeren sijn al ter Tafel geseten / en waeren seer wel gedient van Martijn en Bixtius / den welcken den Coninck Henrick alijdt met sekerpe oogen aensaght / en werde ten lesten siende het Kofferken dat Bixtius aen sijnen hals droeght. Doen vroeghte den Coninck : Wat hy in dat Kofferken hadde? Bixtius antwoorde : En is geen noot te weten / daerom en belijgt u niet. Doen hadt Coninck Henrick / en den Bisschop met de andere Heeren / dat hy 't den Coninck

wilde laeten sien / het welck sy deden ; maer hy moest hem beloben / dat weder te geben / het welck hem den Coninck beloofde. Doen nam Bixtius de handt upt het Kofferken / en liefs den Coninck sien / die terkent de Bzingen hande / en riep met luyder stemme : Och dit is de hande van mijn upberhozen lief en Drouwe Helena / en van uwe Dochter Heer Coninck Antonis. Doen liep Coninck Henrick tot de Jongelingen / en groeps in beyde sijnermen / ropende met luyder stemme : Willetom moet gy-lieden sijn mijn liebe Sonen alle-beyde.

Als Martijn en Bixtius dit hoorde / waeren sy verblijdt / om dat sy haeren Vader gebonden hadden / maer sy waeren seer dorbigh / om dat sy niet en wisten waer haer Moeder was. En Coninck Antonis was oock blijde / dat hy sijne Dochters kinderen saght / maer seer bedruicht / dat men haer niet binden en konde. En als de Maeltijde gehouden was / badt Bixtius sijnen Vader / dat hy hem seggen wilde hoe hy aen die hande gekomen was / en wiens hande het was.

Doen seyde Coninck Henrick : Dat het sijn Moeders handt was / en vertelde hun alle 't gene daer geschiedt was / waer af Bixtius bebroest was / en wilde hem vrecken op den Hertogh van Gloestre / dies sy hun alle seyden dat hy daer geen schulde toe en hadde / dus hy doen te vreden moest sijn. En Coninck

Henrich gaf hem eeman brief aen den Hertoge van Glocestre / en sonde hem in Engelandt / en gaf hem by silvere Zegels / die hy den Hertoge gaben soude / om daer af te doen maecten een Cruys / om Godt daer inde te eeren in de Kercken. Den eenen was des Coninck Zegel / den tweeden Helenas Zegel / den berden den gecontersepten Zegel. Als den Bisschop hoorde / dat dese Jongelingen van hem seheyden souden / seyde hy tot de Coningen : Mijn Heeren sy willen naer het V. Landt reysen / dat was swaer booz dese Jongelingen / dus laetse hy my. Het welck de Coningen den Bisschop wel consenteerden / daer hy seer blyde om was. En doen namen die Heeren al oozlof aen den Bisschop / en sy hebdencken hem seer. Doen alle het Volck wegh was / soo nam Bixtius oozlof aen den Bisschop / en aen synen broeder / en is naer Engelandt gereysd ; maer Bixtius gaf den Bisschop syns Moeders handt te bewaeren. Als Bixtius nu gekomen was in Engelandt / soo quam hy ten lesten in 't Paleys daer hy den Hertoge van Glocestre vande / daer hy den brief gaf / die hem sijn Vader gegeven hadde. En als den Hertoge den brief gelesen hadde / riep hy met luyder stemme : *Mijne Heeren / siet hier uwen gerechtigden Heer / Coninck Henrichs Sone.* Doen greep hy hem in sijn armen / en hadt hem bergiffnisse van 't gene dat hy hem en aen sijn Moeder

der gedaen hadde / het welck hem Bixtius seer minnelijk vergaf / en gaf hem doen de Zegels die hem synen Vader hadde gegeven / en seyde hem : Dat hy een Cruys daer af soude doen maecten. En teestont dede hy eenen Gondi-Smit haelen. Maer den Zegel die des Coninck Moeder hadde doen contersepten en wilde niet smelten / dies sy seer hun verwonderden / en maecten het Cruys ten lesten van de twee Zegels. En als Bixtius een wyle tijdt in Engelandt hadde geweest / wilde den Hertoge van Glocestre hem by hem houden / maer Bixtius en wilde het niet doen / want hy wilde wederom nae Courcy trecken tot synen broeder / daer doem den Hertoge met hem reysde ont synen broeder te sien ; en daer liet hem Bixtius sien sijn Moeders handt / die den Hertoge wel konde / want sy noch soo versed was di sy eerst af - geslaegen hadde geweest. En als den Hertoge van Glocestre een wyle tijdt te Courcy hadde geweest / nam hy ten lesten oozlof aen den Bisschop / en aen de twee broeders / en is weder gekomen in Engelandt / sonder eenige andere abontueren / weerdygh om te beschryben.

Hoe Helena van Tours reysde naer Napels.

Als dese schoone Helena een lange wyle te Courcy gewoont hadde / soo hoorde sy seggen hoe dat den Coninck Antonis haren Vader

en Coninck Henrick van Engeiandre haeren Man van de Turcken verfloegen waeren / en dat haer lichaemen tot Papels waeren gebraght. Dorn ruyden sy terstonde nae Papels.

Maer als sy in Lombardijen quam / werdise sieck / soo dafse ginch in de Stede van Grass in het Gast-huyjs / daer Christene Vrouwen en Jonckvrouwen in woonden. En als Helena een wijse tijdes in dat Gast-huyjs geweest hadde / soo werdise gefonde door de gracie van Godt / en hoor groote neerstigheyt die de opperste van 't Gast-huyjs by haer deden / want sy dickwils malkanderen vertelden haer misbal en gracie abonneren.

Helena is daer naer heymelijck opt Grass gegaen / sonder des Moeders wete / en dorn is sy naer Papels gegaen / hoor des Patriarchs Paleys / daer den Patriarch quam gewandelt. En als Helena den Patriarch hooren Com sagh / vielse op haer knien / en badt om een Helmoesse.

Den Patriarch siecke datse maer een handt en hadde / werde sy om Helena denckende / riepse tot hem / en braghde haer heymelijck : Wan waer datse was / en hoe sy haer een handt verlozen hadde : Hec / sepe sy / ick ben van Courc in Esypten / en heb myn handt verlozen onder de Schoors die my sozferen wilden / en als ick hun niet en wilde consenteren / soo sloegen

sy nae my om my te dooden / en sloegen myn handt af / alsof gy sit ; dorn riep ick luyde / dat my de Mandes-lieden te hulpe quam / en berloft u my van de doodt. Doen braghden haer den Patriarch : Gise noyt en had hooren seggen van een Vrouwe die Helena van Constantinopelen genaemt was / die oock maer een handt en had. Sy sepe : Jae ick Heere / sy heeft te Courc sijn Jaeren gewoont in myns Moeders huys / maer sy berroek van daer / om datse haeren Man en Vader sagh / diese sochten om te verbranden / dat sy noyt en verdient had / soo sy my sepe. Doen sepe den Patriarch : Dochter ter liefde van mynader Richte / daer ick u naer draeg / soo sal ick u in myn Paleys onderhouden u leben langh. Heere / sepe Helena / ick en begeere anders niet van u / dan dat ick onder de trappen van uwen Paleys woonen magh / en eten de stucken des broods die van u tafelen over schieren.

Doen sepe den Patriarch : Wat gy begeert sal u geschieden. En Helena nam een luttel stroeps en droegh dat onder de trappen van het Paleys. En reicken heere als den Patriarch op en af ginch / ginch sy by haer sitten spreken / want hem docht dat het eene goede ende betrote Persoone was. Maer eplaes ! had hysse ghent / sy hadde haer meerder eer en reberentie betwisen.

Hoe Martyn te Tours van de
Trappen viel.

Martijn die een van de kinderen
van Helena was / was een
devoet Jongelinc / soo dat hy des
nachts met den Bisschop ter Met-
sen gingh. Het gebiel op eenen tijdt
als Martijn de trappen niet haeste
soude af - gaen / soo hadde den by-
andrt [die alle deught benijdt] Er-
weten gelydt op de trappen. Als
Martijn af-gaen soude / viel hy van
hoben neder / soo dat hy langen tijdt
lagh sonder spreken ; als hy wat
bekomen was / seide hy : **O** Heere
Jesu ! ick dancke U / dat gy my
tegenspoedt berieent hebt in uwen
dienst. En is ten lesten weder de
trappen op-gegaen naar sijn camer /
en gingh weder te bedde liggen / en
seide : **O** Heere ! ick dancke U / dat
gy my wat tegenspoedt roe - sendt /
want het is een klein pijn tegen
de pijn die gy hoer my geleden
hebt. Dus naar dat hy eenen tijdt
sick gewest had is weder genesen.

Hoe Coninck Antonis en Coninck
Henrick komen binnen Napels.

Als dese Coningen eenen lan-
gen tijdt Helena gesocht / en
vele battalieu en strijden hadden
gehad lange daren / en menige
Stad door Godes hulpe Christenen
gemaecht / soo sezzef en Patriarch
aer de Coningen : hoe sy een Vrouwe
in sijn Hof hadde / die by Helena

gewoont hadde. Als de Heeren dit
hoorden / waeren sy verblijdt / en
braken haer heyt op / en gingen
te Schepe / om nae Napels te kom-
men. En de Heeren hadden groot
berlangen om die Vrouwe te sien /
daer den Patriarch af hadde geschre-
ven. Maer als Helena vernam /
dat haeren Man en haeren Vader
binnen Napels quamen / soo ver-
trockse van Napels wederom naar
Graves / daer sy kleef woonen op
de Roeder Plafante / tot dat Graves
belegde werde / en trock van daer
nae Courst ; maer eer sy upt Na-
pels gingh / schreef sy eenen brief /
alcks : Ick Helena / die sebet
Jaeren gewoont hebbe onder de
trappen des Patriarchs van mijnen
Om / gebiede my seer tot An-
tonis / Coninck van Constanti-
nopelen / mijnen Vader / en tot Co-
ninch Henrick van Engelande / mij-
nen Man / die my al-om soecken /
om te doen stercken / het welck ick
nopt en verdiende tegen hem ; maer
gy sult my lange soecken / eer gy
my binden sult. En sy sloot den
brief toe / en leyde hem onder eenen
steen in hare huyshen / onder de
trappen / en sy gingh van daer.
Als nu de Coningen binnen Na-
pels waren / soo leyden den Pa-
triarch by de trappen daer Helena
placht te woonen / maer sy en bou-
dese niet / dat den Patriarch groot
wonder gaf / en hy dede een van
de knechten onder de trappen
gaen / op abouture oft sy in ten

hoorch hadde suten slaepen / en hy stiet den steen up den wege daer den brief onder lagh / dien hy den Patriarch gaf / maer hy en kost den brief niet open doen. Toen gaf hy dien Coninck Antonis / die en kost den brief oock niet open doen / en gaf den brief voort aen Coninck Henrich van Engelandt / dien hy open dede / en las den brief dat sy 't alle hoorde. Als nu den Patriarch hoorde dat sijn Pichte Helena seuen Jaeren daer hadde gewoont / sonder haer te laeten kinnen / soo was hy seer dyaete / en alle de Heeren met hem.

Hoe Helena te Tours gesien werdt.

DE Coningen af-scheydt nemen de van den Patriarch / zyn weder naer Byzantijch gekeert / en als sy een wijle tijds binnen Tours gewest hadden / soo gebiel het dat Helena om Water met eenen kerel gingh / en waschte eenen doek eer sy Water schepte. Toen was'er een van Coninck Henrichs dienaers die sijn Perdt te Water reedt / en sach dese Vrouw aen het Water gaan / en bemerkte datse waer een handt en hadde / en twyffelde dat het Helena soude zyn / want hy met Coninck Henrich woonde eer sy Coninginne was / en seide : Vrouw / Godt gebe u goeden dagh / seght my waer gy woont / want my dunckt dat ick u op andere tijden hier van hier gesien hebbe. En Helena dit hoorende / gingh terstont wegh sonder te-

nige antwoorde / en keerde haer om. Den knecht die siende / merckte in wat straete sy gingh / maer hy en koste niet volgen / want hy aen de andere zijde van het Water was / en het Water was al te diep om ober te rijden. En den knecht rede terstont tot Coninck Henrich / hem seggende : Dat hy Helena gesien hadde / waer af den Coninck seer blijde was / en beloofde den knecht hondert March Gouds / by aldiem hy haer binden konde.

Hoe eenen Bode aen den Eremyt Felix verclaerde dat die twee Kinderen die hy opgevoedt hadde , te Tours waeren.

DEN Coninck seer blijde zijnde / dat hy sijn Kinderen gevonden hadde / en tijdinge hadde van sijn Supperzoutwe Helena ; heeft eenen Bode gesonden om dese blijde tijdinge te verkondigen in groot Brittanien aen den Hertoge van Cloestre / en andere die in groots droefheyt waeren. Maer den Bode van den rechten wegh verdook zwaerde / is gekomen in 't Bosch daer den Eremyt Felix woonde / en hem onvoorziens gesien hebbende / is tot hem gegaen / om naer den wegh te vraghen / en vertelde hem / waeromme hy naer groot Brittanien reysden / en hoe dat den Coninck hadde sijn twee Zonen gevonden / die te Tours waeren / de welke hieten / den eenen Upon /

en den anderen Arm. Dooz's hoe dat die twee Zonen seiden : Dat sy in een Wosch opgevoedt waren getweest van eenen Crenght Feur.

Den Crenght die hoozende / was seer blijde van dese nieuwe maere ; en aen den Bode den rechten wegh getwefen hebbende / is terstont met groote naerstigheyt naar Coues getrocken.

In de Stadt komende / gingh nae des Bisschops Paleys / en klom de trappen op om nae de Zaele te gaen. Het weick den Poozier siende / bræghde hem : Waer hy heuen wilde ? Den Crenght antwoorde : Ick wil gaen tot de Heeren in de Zaele. Daer hy recht toe bereict en geschick / sprack den Poozier. En nemende eenen stoek / sloegh den Crenght so op sijn hooft / dat hy seer bloeyde / en schier van de trappen gevallen was ; inder boegen / dat hy niet eenen wort hoor den anderen setten en konde ; maer hy bleef op de trappen sitten / en houde sijn hooft in sijne hande van groote pijn.

Allen de jongers en dijaers bergaerberden by den Crenght / wane hy seer hzedelijcke sagh / en was met grass en looberen gekleedt.

By gebal quam boen Martijn de trappen op om in de Zaele te gaen ; en siende de bergaerdinge die daer was / gingh besien woe daer zyn moght. Hy wierdt den Crenght kennende / dien hy daer so b'bloedt sagh sitten / en greep hem

in sijn armen / hem omhelsende / en seggende : Zyt willicom mynden beminden Vader. Den Crenght oplyckende / wierdt den Jongelick oock kennende / en seide : Hoe is het met u mynen beminden Soone Upon ? En hoe is het met uwen Broeder Arm ? Martijn antwoorde / en seide : Lieben Vader / wy zyn kersten gedaen / en mynen Naem is Martijn / en mynen Broeder heet Dyrrius.

Als hy dit geseyde hadde / nam hy den Crenght by den arm / en leyde hem de trappen op.

Den Poozier / die den Crenght geslagen hadde / quam hun tegen ; en Martijn het slaen van den Crenght aen hem straffende / seide : Gy en sult niet meer Arme Nieden slaen / die u niet en misdoen.

Hy quam dan in de Zaele / daer hy sijn Broeder Dyrrius bondt / aen den weicken hy seide : Broeder / siet hier den Crenght / onser Vader. Doen liep Dyrrius toe hem / en kustem hem meer dan chien maels.

Daer nae gingen sy alle by boorde Tafel daer de Heeren saten / en seiden tot Coninck Henrich hunnen Vader : Siet dit is den genen die ons de Bresten af-genomen / en 16. Jaeren opgetoedt heeft.

Coninck Henrich dat hoozende / ontfingh den Crenght blijdelijck / nam hem in sijn armen / en sette hem aen de Tafel by hem / en seide

hem geerns goede diere aengebdaem hebben ; maer den Creyngh en al anders niet dan Doxelen / die hy met hem gebraght hadde. Hy berhaelde een Coninck Henrick al der gene dat hy van sijne kinderen wiste.

Daer nae nam hy oorlof aen alle de Heeren / en gingh wegh ; Mar- tijn en Wyrtius beboelen hun selven in het gebedt van den Creyngh / die welcke hoerelingh weder in sijne Clapse quam / daer hy in de bresse Godts salighlijck sijn leuen epruz.

Helena wordt gevonden in een arm Huysken.

Als des Coninckx Henrickx dienaer gehoozt hadde dat sijnen Meester hem hondert March Goudts beloofde / indien hy hem Helena konde wijsen ; soo is hy ge- gaen tot in de straete daer hy Helena hadde sien ingaen / als sijn Peerde vintekte / en vzaeghde al-om ; Oft niemant en wiste waer een Vrouw woonde die maer een handt en hadde ; En hem wierdt een Hups getwefen daer sy in woonde. Hy gingh terstont daer in / en vzaeghde de Weerdinne naer de Vrouw met een handt / die by haer woonde ; De Weerdinne antwoorde : Dat sy geene Vrouw met een handt en kende / want Helena haer gebeden hadde / dat sy doch aen niemant seggen en soude waer dat sy waere.

Den gefelle hoozende dat sy die Vrouw loochence / seyde : Ick sal u doen hangen en steruen / is 'c dat gys my niet en wylt / want ick weet wel dat sy hier is. Dus seght my waer dat sy is / oft ick sal den Bisschop en den Coninck ober u kilaegen. De Weerdinne die hoozende / bresde haer lijf te ber- liefta / en heeft den visnaer in Hups getroepen / hem wissende een onde kiste / daer Helena sich in verhoz- gen hadde.

Als Helena hoorde dat de Weer- dinne haer getwefen hadde / soo sprongh sy terstont opt de kiste / en viel booz den knechte op haer knien / hem biiddende om Godts wille / dat hys doch wilde lasten gaen / want hy met haere doods niet behaghen en waere / en sy wierdt seer weenan- de. Dit siende den gefelle / hy namse vriendelijck op van de aerde / en seyde : Genaedige Vrouw / ick bid- de u / laet u weenen bliuen / ick swere u by mijn Christendom / dat u geen quaedt en sal geschie- den / maer daer-en-teen sal u al meerder eerbiedinge gehoont wor- den van alle de Princen en Heeren / dan opt gedaen is.

Oberfulckx en wilt niet meer we- nen noch schrepen / maer gaet mede in des Bisschops Paleys // daer utwen Dader en utwen Man met utwe twee kinderen sijn / hebbende groot verlangen naer u.

Hoe Helena by haeren Man ende Kinderen gekomen is,
ende met hun getrocken nae Napels.

Als Helena gehoord hadde dat sy haer twee kinderen on sien soude / de welke sy gemeyn hadde ober menige Jaeren doot te wesen / soo vergat sy al haer lyden en droefheyt / en gingh met den dienaar in des Bisschops Paleys daer haeren Vader en haeren Man de Conincken waeren.

Soo geringe als den Coninck Henrick haeren Man haer sagh / riep sy met luyder stemme Marcellus en Marcus / seggende aldus : **O** kinderen ! siet hier uwer heylde Moeder mijne Coninginne / en des

Coninck Antonis Dochter. Die geseyt hebbande / riep den Coninck Henrick haeren Man tot haer / en boodt haer de handt / heetende haer hertelich willecom / en kustense seer vrientelich en mannelich / weenede van ober-groote vrecht en blydschap / om dat sy haer weder gebonden hadde. Inghelijck werde sy menighmaels seer hertelich gekust van haere twee kinderen / en oock van Coninck Antonis haeren Vader / de welke al te saemen haer vergiffnisse baden van het groot ongeluck dat sy tegen haer misdaan

hadden / en sy vergaf het hun - lie-
den seer geerne.

Daer nae beves den Coninck
bleeden en verciereu alsoo eene Co-
ninginne toe-bijzoort ; en liet open
Dof roepen van groote blijdschap
en vruicht.

Als doen oock trouwde Bixrius
de schone Nebienne met seer groote
erfampden en vralgheyt.

Als de eerste gedaen was maech-
ten sy gereedschap om naar Napels
te reysen tot den Patriarch / den
Oom van Helena. En den Coninck
Antonius met den Coninck Henrich
en Helena met haere twee Sonen
Martijn en Bixrius / namen he-
leesvelijck dorlof aen den Bisschop /
hem grooetjehar bedankende van
de zere en vriendtschap die hy hun
betwisen hadde.

Daer nae verrocken sy met al
hun volck te Preedr en te Doet naar
Napels / alwaer sy seer blijdelijck
ontfangen en onthaelt wieden van
den Patriarch.

Daer dat dese Heeren van eenen
eyde langh te Napels geweest wae-

ren / nam den Coninck Antonius
sijn af-schepde aen Helena sijn Doch-
ter / aen haere kinderen / en aen de
andere vrienden / en reysde weder
nae Constantinopelen / alwaer hy
ten lesten is overleden / en met eene
treffelijcke Apt - baert ter aerde be-
steldt / gelijck het aen sijnen hoogen
staet toe-bijzoorde. Maer den Co-
ninck Henrich en Helena bleeden
hun leven langh te Napels woe-
nen / en zyn daer ten lesten
overleden.

Bixrius heeft sijnen Groot-Da-
der geboight in het best van het
Coninckrijck ; maer Martijn reys-
de weder nae Cours / daer hy een
D. Neben leydende / ten laetsten
gestorvan is / en gebzacht in het
eeuwigh leben / daer de onbegripe-
lijcke vruicht is sonder eynae / daer
dupsant Jaeren blijdschap is als
enen dagh / dat geen menschen her-
te bedencken en kan. Die vruichte
te genieten wille ons gunnen den
Almogenden Godt hoor sijne gron-
deloose hermherrigheyt naermaels
inder eeuwigheyt. Amen.

Eynde der Historie

V A N

HELENA, DE VERDULDIGE.

HET TWEEDE DEEL
DER VROUWEN - PEIRLE
GRISELDIS
DE SACHTMOEDIGE.

Huysvrouw van den Marck - Graeve Gautier, wel door - proeft
van haeren eygen Man selve.

Griseeldis arm wefende, wordt versocht ten Houwelijck, en getrouwe
van Gautier, Marck - Graeve van Salufen.

DAer is eenen Poete geweest /
met naeme Franciscus Petrar:
cha. Desen schryft: Dat den eer:
sten Marck - Graeve van Salufen /
Heer Gautier was / welchen Marck:
Graeve van sijne ondersaeten ver:
socht wierdt / dat hy eene Vrouw

wouwen soude / op dat sijn Lande
naer hem niet en blyve sonder erfs:
genaemen. Hy heeft hun daer in te
wille geweest / behoudens dat hy
een Vrouw wouwen wilde nae sijnen
sin / en versocht van hem - lieden: Dat
soo wat Vrouw hy kiesse oft nemen

soude / sp die niet min en souden
 zeren / dan oft hy name eens Key-
 sers Dochter / sonder in het minste
 iet tegen haer te doen oft te seggen /
 het welck sp aen hunnen Heer toe-
 stonden en beloofden.

Die saechte albus overkomen zyn-
 de / nam Gautier dach om sijne be-
 lofte te volbrengen / en dede midde-
 lertijde hereyden en beschicken al wat
 hem tot de Bruylost oorzhaerlijck
 en noodigh dorcht te wesen.

Piet herre van sijn Paleys stonde
 een Dorp / daer seer luttel arme lie-
 den in woonden. Onder andere was
 daer eenen schaemelen Man / genaemt
 Jan de Nicole. Dese hadde eens
 Dochter / met name Griseldis / die
 seer schoon was en deughdelijck /
 en leefde seer gespaerelijck / want sp
 maerlijck in armoede opgevoedt
 was / ende en wiste niet wat weldo
 was ofte gemack.

Dese Maget hadde Gautier dick-
 wils bemerckt / en sagh wel aen haer
 wesen dat'er wijsheyt in stact / en
 eenen goeden aerdt / want sp diende
 haeren Vader in sijn armoede met
 alle gehoorsaemheyt en neerstigheyt /
 maekende sijn hardt bedden / be-
 repdende sijne spijse / nae sijnen ar-
 men Staet / en houdende een luttel
 Behaepen / die hem toe-behoorden.
 Oversulck wilde hy die Maget
 hebben / en geen anders.

Als nu den dach quam dien Gau-
 tier sijn Volck bestelde hadde / dede
 hy maecten en bereyden Kroonen /
 Hoeden / Goudt Ringen / en seer

kostelijcke kleederen / naer een Wijs
 van alsulcke grootte en lenghde als
 hem dacht dat Griseldis was. Ten
 selven dage hadde hy vergaerdert alle
 sijne hooge Magen / Vrienden / en
 de treffelijckste sinder Onderfaeten.
 Daer dese lieben gingen ontrent
 den noen upt sijn Paleys / als oft
 sp sijne Bruydt wilden te gemoet
 gaen ; en niemant en wiste noch
 wie de Bruydt was / oft wesen sou-
 de ; want al was het hem dichtwils
 gebraght / hy en hadde het noyt
 willen seggen. Met die geselschap
 gingh Gautier in het gemelde Dorp /
 vooz de deure van Jan de Nicole /
 Vader van de boozmoede Griseldis /
 en stont daer stille. Ter selver tijde
 quam Griseldis van buyten met
 eene kanne waters op haere schou-
 der / en gingh daer mede in haers
 Vaders huys. Gautier vraghde
 Griseldis waer haeren Vader was ?
 Sp neegh hem verbiedelijck toe / en
 seyde : Heere / hy is in sijn huys.
 Gautier seyde tot haer : Seggh hem
 dat hy mi hier buyten komt sprac-
 ken. Sp dede t soo / en haeren Va-
 der quam buyten.

Doen nam Gautier haeren Vader
 by de handt / en gingh met hem
 op d'ren zijde / hem vragende : Oft
 hy hem sijne Dochter soude willen
 geven tot een huysvrouwe ? Den
 armen Man en wiste niet wat hy
 seggen soude / soo beschaemt was hy.
 Ten lesten antwoorde hy / en sey-
 de : Ick en behoore niet te willen
 dat uwer liefste tegen sp / want sp

zjt mijnen gerechtrigen Heere. Waer op Gautier seide : 't is genoegh / laet ons binnen gaen ; ick sal haer bzaegen in u blywesen / oft haeren wille oock soo is.

Grifeldis fiende dien grooten Heer komen in haers Daders kleyn hupshen / was seer beschaemt. Gautier seide : Het belieft uwen Dader en my / dat gp mijn Wyf sult wesen ; ick hope / het sal u oock believen. Dan / ick wil u bzaegen / oft het u oock belieft / en ick u name tot een Wyf ? Oft gp u leven lancck bereedt sult wesen / te doen en te laeten dat my believen sal / en gelijck te stellen uwen wil in den mijnen ? En wat ick met u doen wil / dat gp 't selve sult in danck nemen / en blydelijck aengaen / sonder iet daer tegen te seggen / oft te doen . Waer op sy aldus antwoorde / en seide : Heer / ick weet wel dat ick niet weerdigh en bin sulcke groote eere ; maer is 't alsoo u believen / en mijn geluck / zjt des te seker / dat ick niet doen noch dencken en sal te doen dat u mishaegelijck is / nae mijn vermogen. En gp en sult my soo veel niet kunnen doen / al dedy my sterben / ick sal het in danck nemen. Gautier seide : 't is genoegh ; en nemende Grifeldis by de handt / lepdense up haer arm hupshen hoor het volck dat hun haer buyten verhepde / en sprack : Siet hier u-lieden vroude / wilt dese eeren en lief hebben ; hebt gp my lief / hebt haer noch liever. Terstondt

wieedr Grifeldis by de vrouwen / die Gautier daer hadde doen komen / ontkleede van haer arme klederen / en van boban tot beneden bekleede met kostelijcke klederen. Als sy aldus bekleede en becliert was / scheen sy gelijck eene Godinne van upnemenske schoonheyt. Haer hay was goudt-berwigh / en op haer hooft hadde sy eene kroone. Dooz al het volck staet Gautier haer eenen Gouden Rinck aen den binger / en dede haer soo Ondertroutwe. Daer nae soo selde hysse op een wilde Celle-Beerdt / en boortdense tot sijn Paleys.

Alhier komende / liet Gautier terstont gereedtschap maecten tot de Bzuplose / en ontboode eenen Byschop / Priesters en Kercken / om het werck dat hy begonnen hadde / heertlijck te volbrengen. Als zyn Hof aldus ten vollen berepde was / Trouwde hy sijn Bzupdt met sulcke eere / al ofte het een Coninckes Dochter hadde geweest. Daer waeren tegenwoorzigh alle sijn vrienden en Edele. Onder het volck was groote dighschap / en groote verwonderinge. Popt en hadden sy soo schoonen staet gesien in dien Lande / als daer nu was.

Daer dat sy dan aldus met vollen rechte der D. Kercke 'saemen vertrout waeren / kercken sy allegaeder met groote blydschap weder ten Hobe / 't welck seer schoon was / en soo kostelijck / als oft men daer eenen kerser ontfangen en ontsaeten soude.

Daer waren versamelt veel Edelen /
 Heeren / Baronnen / Jonckers en
 Jonckvrouwen. Daer was groote
 huyghe / men hiel daer open Hof /
 en een iegelijc wierdt daer onder-
 houden soo lange als de feestte ge-
 duerde. Als dese dingen volbraght
 waeren wes groote blijdschap / zyn
 sy alle te saemen gescheepden / en sich
 trock wederom nae sijn Landt.

Grifeldis droegh haer in het Hou-
 welijck soo wyffelijck en zedelijck /
 dat sy scheen te wesen van hoghen
 stamme en edelen geslachte. En die
 haer niet gekent oft gesien en had-
 de / noech haeren Vader en Maegh-
 schap / sy soude gemeynt hebben dat
 het een Coninckr Dochter hadde
 getweest ; en sy scheen beter opge-

houden te zyn in een Coninckr Pa-
 leys / dan elbers ; soo dat men
 Gautier groote eere nae sprack / om
 dat hyse tot een wyf genomen
 hadde. Sy maecten in hiet af-we-
 sen van haeren Heere vrede daer het
 van noode was.

Gautier beproeft Grifeldis , dreygende
 haere Kindren te doen dooden.

Als nu Grifeldis eenen langen
 tijdt in den Coninckeliken Staat
 getweest was / gelaght sy van een
 Dochterken ; het welck dyp Jaeren
 oudt zynde / quam Gautier tot haer
 met een gram-schynende gelaet / en
 seyde : Grifeldis / gy weet hoe gy
 in mijn huys gekomen zyt / al be-
 minne ick u / myne Edelen en heb-
 ben u niet te lief / bysonderlijck

om dat gy een kindt by my hebt / en dat sy onderdaentigh sullen moeten zijn aan Heeren en Vrouwen van soo nederen gestalte als gy zijt. Daerom moet ick om vrede te houden / hunnen wille doen met uwe Dochter ; u bevelende ijdtzaam te zijn in het gene dat ick doen / soo gy my belooft hebt. Waer op Grifeldis / sonder tecken van droefheyt te geben / seer wyffelijck dus antwoorde : Gy zijt mijnen Heere / dese Dochter en ick zijn uwe / gy mooght met het uwe doen wat u belieft. En in het gene dat u genoegetijck is / en wil ick geen ongenoechte hebben. Ick en begeere niet meer te hebben dan uwe vriendschap / en ick en duchte niet meer te verliezen dan u. Dit is in mijn herte geplant / en 't sal daer in blyven tot mijns doods toe.

Coutier dit gehoozt hebbende / scheyde droefelijck van haer / en sonde eenen dienste [die getrouwt was en swijghbaer / aen wie sy belast hadde wat sy doen soude] tot Grifeldis in haere kamer. Den welken by Grifeldis komende / seide tot haer : Liebe Vrouw / berouwt my het gene dat ick doen sal / want ick het doen moet. Sy is van mijnen Heere bevelen / te nemen u jonck Dochtersken ; en sijn laesten bevel en dorste sy niet int-seggen / maer maecte een droefigh gelaet. Grifeldis berouwegh het ijdtzaamelijck / hoe wil sy meynde dat sy het dooden soude / om de woorden die sy van haeren

Man gehoozt hadde / en sy en waerde / noch en maecte gy en droef gelaet. Het waere nochtand betrouweelijck geweest / al en hadde sy maer een Doester geweest. Sy nam hare Dochter in haer ermen / beklagghede seer / sagh op haer / en kust u se. Ende gemachte hebbende een Cruys op hare dooz-hoof / gaffe aen den knicht / seggende : Gaet en doet dat uwen Heere u bevelen heeft. Alkenelijck bidde ick u / dat dit jonck lichaem niet geyen en worde van de bestien ofte besien. Den knaep nam het jonck kindt / en droegh het aen sijnen Heer / hem seggende alle de woorden / die tusschen hem en de Vrouw gevallen waeren / en alle manieren van contmoedigheyt. Waer of den Heer groot verwonderen hadde. En nae dat sy 't kindt hadde doen kleden / bedal sy aen sijnen dienste het salte te voeren te Buren aen de Grabinne sijne Suster / en haer te bidden / dat sy het kindt soetelijck wilde opvoeden / en in alverhande sofflycke en goede zeden ondertuyfen. Maer hoven al / dat sy aen niemandt te kennen en gebe wiens kindt dat het waere.

Dit gedaen zijnde / Coutier bemerkte / en dede bemerkten heimelijck sijne Vrouw / oft sy droefheyt hadde om dese saecke. Maer men kondt aen haer niet bekennen / dan dat sy soo onderdaentigh aen haeren Man was / en soo blyde tot een iegelijck / als sy te horen geweest hadt.

de / noch noyt een wooydt daer af en vermaende. En diese soo wel niet gekende en hadde / soude gemeyne hebben / dat sy geene liefde noch ontfemenisse tot haer kindt gedraggen en hadde.

Winnen vier jaeren daer nae wierdt sy Moeder van eenen jongen Sone; waer of den Vader en al sijn Volck seer blijde waeren. Als desen Sone dzy jaeren oudt was / bede den Vader min of: meer daer mede / dan hy te bozen met sijne Dochter gedaen hadde. En daer in dzoogh Grifeldis hare als te bozen / oft noch gestaedelijcher. Dit Soontjen wierdt genijch het Dochterken gesonden in Duenen tot sijne vooz: pde Suster / om daer oock opgehouden te worden. En niemandt en wiste wien dese twee kinderen toebehoorden / dan Gautier / de Grabinne sijne Suster / en den knecht diese daer gebrocht had. Als dit geschiede was / begonsten de Lieden van Gautier seer te murmureren / en hem te begrijpen / seggende: Dat hy sijne kinderen heymelijck vermooydt hadde / nyt schaemte dat sy van hunsz Madars wogen nyt soo nederigen en kleynen geslachte gesomen waeren. Dit niet regenslaende / hy bleef bast in sijn booznemen / om sijn Wyf hoe langer hoe meer te beproeben; de welke hy niet behinden en konde / dan alijdt eben gestaedigh en doemoedigh / niet dzoeker op den esen ijdt / dan op den anderen.

Gautier beproeft Grifeldis, dreygende van haer te scheyden.

Alsdan aldus twaelf Jaeren nae de geboorte van de vooz: sepde Dochter geleden waeren / liet Gautier de maere gaan / dat hy Dzeben gesonden hadde / om van sijn Wyf te scheyden / en een ander te nemen. Welche maere quam vooz Grifeldis / die daer af gaan gewagh en maechte / oft ongenoechte vooz haeren Man / in wien sy gestelt hadde allen haeren wils. Gautier sondt tot Duenen om sijne Dochter en Sone / en dedese parlen met grooten Sjaer. De Dochter was van twaelf Jaeren oudt / en hy bede de maere loopen / dat sy wozen soude sijn Gupszouw. En om sijn Vrouw noch meer te proeben / riep hyse tot hem vooz sijn Gupszgesin / en sepde tot haer: Ich hebbe groote genoechte in onser beyder Doutwelijck / en in uwe drugh / gestaedigheyt / en wesen. Maer ick hadde / en noch hebbe ick merchinge in uwe kleynheden van geslachte; en hetzen betaemt niet dat mijn Randt en Lieden naermaels gersgeert souden wozen van soo kleynen geslachte. Mijn Lieden bedwingen my / en ick ben alreede in belofte met een ander Wyf / die nu al op den wagh is om hier te komen / en sal eer lange hier wesen. Ich heb dicke maels geweten / dat nae heel geluck veel ongebalst en ongeluck quam / alsoo is het met u en my. Als mijn

Wijdt hier kom / ruyst booz hare
 en gaet wegh. Marcht u van alles
 nu gereede om te verreken nae uwe
 eerste wooninge / sonder let te mur-
 mureren. Draeght wegh het gene
 dat gy hier gebroght hebt / en laet
 hier dat gy van my hebt / forman
 en is geen eedr. Grifeldis antwoor-
 de / en seide : Ick heb wel bezwaert
 en getoeten / dat tusschen uwe Hoog-
 heyt en Edelheyt / en mijn kleyn-
 heyt en armoede en was grote ge-
 lijckenisse oft poztuere / naer uwe af-
 komste en huyse. Daerom verdrar-
 ge ick lichtsaemelijck al dat gy my
 opleggen wilt ; en ick en achte my
 niet weerdigh u Vrouw te zyn /
 jaer oock niet uwe Dienst- Maeght.

En in u huys / daer gy my een
 Vrouw maectte / heb ick altoos in
 mijn herte en geyps geweest als
 Martha / en eens Vode / niet an-
 ders / dies name ick Godt tot ge-
 tynge.

Van dien tijde af dat ick tot u
 quam / heb ick ge-eert geweest in
 uwen Naeme / het welcke ick niet
 weerdigh en was. Daer van lofe
 en dancke ick Godt / en mijn Heere.
 Doorts ick ben gereede met goeder
 herte / en sonder murmuringe / te
 hooren in mijns Vaders arm huys-
 ken / in het welck ick alle mijne
 jonge dagen leude / en daer sal ick
 leuen mijn oude dagen / en sterben
 als geluckige en heerlijcke Wedu-
 we / en als de gene die geen wijf
 geweest en heeft van sulcken Oe-
 len / Mogenden en grooten Heer.

Door uwe nieuwe Hupschrouwe de
 Wijdt sal ick geene ruymen / en
 die Weerdigheyt overgeven ; Godt
 biddende / dat sy geluck brenge en
 vrede.

Wangende dat ick my verbeest /
 wegh te draegen het gene dat ick
 hier broghe / en hier te lasten wat
 u is / ick en hebbe niet vergeten /
 dat ick in boozleden tijden / doen
 ick u wijf wierde / booz mijns Va-
 ders deure ontblaeide wierde van mijn
 kleederen en arme habhten / en daer
 wierde ick verciert met uwe eerbaer-
 te en kostelijcke kleederen / en soo
 quam ick hier.

Overschulck en broghe ick niet met
 my dat mijn was / van armoede /
 getrouwicheyt / en mijne sapber-
 heyt. En gelyckerwijs ick mijn
 boozseide arm habht booz u allen
 liet / soo sal ick my ontbladen / en
 laeten dat eersaem habht.

Dit gesproken hebbende / dede sy
 haer kleederen uyt / en gaffe aen
 Gantier weder / seggende : Mijnen
 Croutw - Rinck met alle die andere
 Ringen / Zulwelen en kleederen /
 die my pligen toe te hoozen / zyn
 in uwe eaner Heere. Ick quam
 schier naecht uyt mijns Vaders huys /
 naecht sal ick daer wederom keeren.

Grifeldis vertreckt uyt het Paleys
 naer haers Vaders huys.

Gantier / hoozende de ootmoes-
 dige woorden sijner Hups-
 schrouwe / hreegh sulcke beinisse met

haer / dat hem de traenen van oogen
upfprongen ; maar hy heerde sich
om / op dat sy het niet mercken en
foude / en ten verstaen dat sy spre-
ken droeghe / seide tot haer : Woude
en neemt dese ukeverken / die sy
hem bedancke.

Grifeldis alsoo herkleedt zijnde /
gingh en seepde barboets / en met
den bloeten hoofde upt den Paleys.
Wel volckx volghde haer naar al
loenende en schepende / dat haer 't
geluck soo tegen was.

Grifeldis quam al stil - swigende
berouddighlyck en godertierighlyck
booz haers Waders deure / den
weicken seer oute was en waegh /
en hadde van den tyde af dat sy upt
sijn hups gingh / alight wel betoert
en gehouden haer oute kleede / dat
sy upt dede doen sy van hem seep-
de / want hem lagh altoos in den
sin / dat het alsoo upthomen soude /
gelijck het upquam.

Als hy nu het gerucht van het
volck booz sijne deure hoorde / soo
sagh hy upt / en hernam Grifeldis
sijne Dochter in alsulcken staet als
voorzeyt is.

Daer heerde hy in sijn hups / en
haelde haer oude kleederen / die sy
te bozen pleegh te draegen / en liet
haer die wederom aantrecken.

Wils bleef Grifeldis een luttel
tyds hy haeren Wader / dienende
hem soo ootmoedighlyck en onderda-
nighlyck / en met sulcken eerbiedin-
ge en werstighpeyt / als sy ope te
bozen gedaen hadde.

Gautier gelact hem te Trouwen een
andere Vrouw , en Grifeldis dient
in de Koste de Gasten.

Middeltyde genaecte seer den
Landen van Salufen den Grabe
en de Grabinne van Duenen / die met
hun liden brogchten de boafsepe twee
kinderen / waer af dat de Dochter hiet
de Wyfde van den March-Grabe
Gautier ; en daer lix groois maere
van de Wyflose / en van de heer-
lycke Feeste / die eldaer wesen soude.

Dies daeghs te bozen eer sy aen-
quamen / ontdoodt Gautier tot hem
sijn hupsbroutz Grifeldis / de weleke
booz hem quam / en hy seide tot
haer : Ich wil dat dese Waget / die
mijn hupsbroutz worden sal heerlyck
zy ontfangen / sy sal morgen hier
ter Maelijor zyn / en de Heeren
en Vrouwen die met haer komen /
sullen elck naar hants weerde ont-
haelt worden. Ich heb u hier toe
geordonneert / al en zydy niet wil
gekleedt / neemt den last hier af /
en ontfanght mijne Gasten / op
kient mijne maniere. Grifeldis ant-
woorde hem seetelijck / seggende :
Heere / ich sal het niet godes herte
geerne doen / en wae gy my be-
belen wilt / sal ich volzorgen naar
mijne macht. Dit geseyt hebbende /
nam sy tenen Bessem / en andere
gereedschap / om het hups en de
Zaete schoon te maerken. Daer nae
gingh sy de Schraegen en de Casten
ken seghen / hebbende aen de andere

dienares' goedit exempel om besge-
lycx te doen.

Des anderendaghs quamen de ge-
melde kinderen met den Grabe en
Grabinne van Wuenen / wien al het
volck tegen ginck / meynende dat dese
kinderen toebehoorden aen den booz-
sepden Grabe en Grabinne / en sa-
gen de Maget met groete verwon-
deringe aen / overmits haer schoon-
heyt. Jae sommige seiden : Dat
Gautier wel bede / willende sijn Hou-
welijck verwisselen / en nemen die
Edele schoone Maget. Grifeldis
daer-en-ruffen was besorght om
alles wel te beschicken ; soo dat al-
le die 't sagen / haer daer van pre-
sen / en siet verwondert waeren / hoe
sulck een sehaemel Wijs upt haer sel-
ben nemen konde soo goedit bestier en
ordonnaantie. Als Grifeldis nu hoor-
de dat de gemeyne Wuyde in quam /
ginck sp haer blijdelijck tegen / en se-
de : Gewerde Wuyde / mit
willikom ; desgelijck ontfingh sp
berouwelijck alle de andere die daer
met de Maget ter Feeste quamen.

Gautier geeft aen Grifeldis te ken-
nen , dat de Bruyde die hy gehaelt
hadde sijne Dochter was , en ver-
trooft Grifeldis eyndelijck.

Als dan Gautier met de Maget
sijne Dochter over Tafel sat /
en met alle de Heeren en Wuyden /
soo riep hy Grifeldis booz hem /
seggende in jock : Grifeldis / wat
dunckt u van mijne Wuyde / en is

sp niet schoon en genoegelijck ?
Grifeldis antwoorde / en seide :
Beher Heere / gy en hebt geene
schoonder / noch geen Ebdeler mo-
gen binden. Ick bidde Gode dat gy
niet brede en geluck mooght te sae-
men leven. En ick bidde u Heere /
dat gy dese Wuyde soo harde niet
en zyt / als gy waert aen u andere
Wuyde / want dese is jonger en
teerder / en weelderijckter opgehou-
den dan de andere was. Jader boe-
gen / dat sp 't alfos niet verdraegen
en soude konnen.

Als Gautier verstont en merckte
de groote gestaedicheyt en ootmoe-
dicheyt van Grifeldis / en dat sp
daer in volherde ; soo wilde hy
hem niet langer beynsen / maec
stont op / en seide openlijck booz
hun allen : Grifeldis / mijn Wuy-
de / ick hebbe u genogh beproeft /
en hebonden uwe getrouwe gestae-
dicheyt. Ick meyn dat'er geenen
Man op de aerde en leest / die soo
viel beproeft heeft aen sijn Wuy-
de / als ick doen van de mijne. Die
geseyt hebbende / omghelude hy haer.
Doen wederde sp beschaemt / gelijck
enen mensch die upt enen vram-
den droom ontfinght. En Gau-
tier seide booz : Grifeldis gy zyt
mijn Wuyde alleen / geene andere
en heb ick gehadt / en nimmermeer
hebben en sal. Dese Maget / die
gy hier siet booz mijne Wuyde / is
uwe en mijne Dochter. En desen
Jongeluek / die men houdt booz
den Dore der Grabinne van Wue-

nen wijne Suster / is onser beyder kindt. Welcke twee kinderen gy hebt alreys gemeeynt verlozen te zyn / en nu hebbyse te saemen gebonden. Hoortz ick wil dat elck wete / dat ick noyt gebaert en heb wijne kinderen te dooden / maer ick heb die gebaen om u te ondersoecken en te pzoeben. Als Grifeldis dat hoorde / van blydshap viel sy neder in onmacht / en als sy wedes tot haer selven quam / en konde sy niet verfaert worden van het omgelsen en te kussen haers kinderen.

De Brouwen en Jonckvrouwen namen Grifeldis / en leydese in eene camer / daer sy ontkleedi wierdt van haere quaede kleederen / en herkleedi met heerlyche en dierbaere kleederen / gelyck sy placht te draegen ter tijde dat sy met Gautier woonde in het Paleys / en hoortz naederhandt altoos bzoegh met groote eertweerdigheyt. Daer wierdt van blydshap menigen waen getweent ; en op dien dagh was daer de Feeste meerder / dan sy getweest was in hunne eerste Brouloft.

Hoortz als doen ten eersten dede

Gautier komen woonen in sijn Hof van de Picole / sijn Gynsbroutwe Dader / en hielt hem al sijn leuen langh in groote eere / daer het te boeren gescheenen had / dat hy op sijnen Schoon-Dader niet en paste.

Desen March-Grave leefde daer naer met Grifeldis menigh Jaer in brede en minne met malkanderen / en besteden hun Dochter seer hoogelyck en heerlyck. En naer hun beyder doode quam het Landt van Salusen op hunnen hoortzenden Sone / die 't selbe lange en wel daer nae regeerde.

Dus segge ick dan tot beslypt / dat de verduldigheyt eene schoone deught is. En die hier lydsaem is / en Godt de bzaecke op - geeft / sal daer af veel beter geloont worden / en sijnen wille verkrigen / dan oft hy daer selfs de bzaecke af name. En wordt het hem hier ter werelde niet geloont / het sal hem vergolden worden in het ewighen leuen / het weiche veel meer te achten is.

Tot welck ewighen leuen ons brenge den Dader / den Sone / en den H. Geest. Amen.

Eynde der Historie

V A N

GRISELDIS, DE SACHTMOEDIGE.

HET DERDE DEEL
 DER VROUWEN - PEIRLE
FLORENTINA
 DE GETROUWE.

Huysvrouwe van Alexander van Mets, de welcke bacren Man met
 groote verduldigheyt verlost heeft uyt de Slavernye.

Hoe Alexander trouwde sijn Huysvrouwe Florentina uyt den Huysle
 van Loreynen, en voor hem neemt het H. Graf te besoecken.

In 't Jaer ons Heere 1210, woonde
 in de Stadt Mets eenen Ridder
 en Heere / seer oude van dagen / en
 rijk van goet; den wleken in sijnen
 tijde seer bloeck was ter Wapenen /
 en diekmals groote eers en prijs be-

haskte in sicken / Courmopen en sijn-
 den. Desen nae sijn overlijden liet ee-
 nen Bone achter / genaemt Alexan-
 der. Als desen gekomen was toe
 sijn mannelijche Jaeren / hebben hem
 sijn Dzienden en Maegden uitgegocht

een schoone Jonck-vrouwe met naeme Florentina / upt den Noeposehen Hou van edelen Stamme gebozen / de welcke met hem wierde Ondertrouwd / en naemliks in den Houwlijcken Staat verfaamt booz het aensicht der O. Kercke.

Naer de Vyflost - Feest nam Alexander sijn Vuyshvrouwe Florentina / en vraghese met hem tot sijn Hof en huys / daer se minnelijck t'samen treden in goeden vrede / Gods dienende / waer booz sy eenen goeden naem vercregen hebben overz de gantsche stede van Metz.

Het gebiel dan op eenen tijdt dat sy om hun selven wat te vermaecken met malkanderen wandelen gingen / en onder andere woorden sprack Alexander tot Florentina : Liebe Vuyshvrouwe / ick bidde u / dat gy my wilt oorlof geben / want ick hebbe een opzet gemaecht om een Keyse te doen / en te besoecken het O. Graf vases Heere / en eldaer oock eens wijle tijds te stryden tegen de vyanden Gods / de ongelooibige Sarazijnen. Florentina dese haers Mans vgeerte verstaen hebbende / en was daer niet wel om te vreden / en seyde tot hem : Werden Heere en Man / ick besoecke op alle vriendtschap dat gy doch wilt t'huys blijven / want die Keyse soude seer lange ballen ; en aengesien mede dat ick een jonge Vrouwe ben / soo sozge ick oock / dat de valsche tongen ten onrechte mijne eere beblecken souden / want de werelde is vol valscheden

en logenen. Ick bidde u / blyft by my / ick sal u den tijdt hooren met genoech en / met Musiecke / met Snaer-spel / en met ander vermaeck. Daer op antwoorde Alexander : Dat is wel waer / want ten is de rechte haere niet naer den Hemel ; oversulck bidde ick u om oorlof / want ick dencke mijne Keyse te volbrengen. Doen seyde Florentina : Soe bidde ick u dan / beminden Man / dat gy u niet seer op iemande verlaeren en wilt / en siet wel booz u / in wat Verberge dat gy u vertreckt. Ick hope mijn eere soo te bewaeren door de hulpe Gods / dat men geen schande van my hooren en sal met de waerheyt. Doen seyde Alexander tot haer : O mijne weerde alderliefsste Vrouwe ! Indien gy utwe woorden volbrenght / en utwe eere bewaert / soo sal ick u liever hebben / en weder eere betuyfen / dan ick opt gedaen hebbe / is 't dat Godt my spaert / en dat ick met gesondheyt weder - keere.

Doen Florentina dese woorden verstaen hadde / wierde sy seer bedruche en bevroest ; en gaende alleen in haere kamer / bede daer hierighlijck haer gebedt / seggende : O schoone Gods Moeder en Maget MARIA ! Florentina van alle genaede / wille my doch beschermen / op dat ick in eere blijben magh / en dat mijnen Man sulcke sinnen lijge / dat sy by my blijbe. Oft laet my eenigen anderen troost genieten / dat bidde ick u / O MARIA !

en vertroosterse aller bedruchte her-
ren / door het alderbitterste staen /
het welck doen op onder het Cruys
stondt / het sekerp-snydende swaert
van d'alderpynlijckste droefheyt u
teer Moederlijck Herte door-sneedt /
soo wanneer op uwen Gebensdijden
Hoe JESUM CHRISTUM onsen Heere
onschuldigh / en met duysent pynen
saicht de Doods stercken om onse
sonden.

Hoe Alexander oorlof nam aen Flo-
rentina, om naer het H. Landt
te reysen.

Florentina seude dat Alexander
ganschelijck gesint was te ver-
trecken / heeft hem onder andere klee-
deren gemacht een Bende van de
alderbeste stoffe / daer op stellende een
schoon groot Cruys / begeerende dat
hy dit roode recken van getrouwig-
heyt wilde bewaeren. Alexander heeft
het genouwen met soedaenige belofte /
in alles geredt wissende tot de rep-
se / heeft hy tot Florentina geseyt :

Alexander.

NU laet mijn Wapenen en Har-
nas al bereyden,
Ick wil ryden over bergh en dal,
En niet eenen nacht rusten stille,
Daer ick den anderen rusten wille.
Nu oorlof Vrouw, sonder weder-
leggen,
Hier en mooght gy niet tegen seg-
gen,
Maer zijt u tot deught begevende,
Ick sal 't u loonen keer ick levende.

Florentina.

Here, mijn herte is verschricke
en bevende !
Nu treckt, Godt zy u saligheyt
gevende,
Behouden reyse, gesondtheyt aen lyve,
Maer Godt weet in wat druck ick
blyve.

Alexander.

Oorlof Vrouwe, hier en is geen
langer beraeden,
Bidt voor my hertelijck sonder ver-
saden.
Oorlof Lief, en blyft met Godt
voort,
Godts gratie bewaert u ongestoort.

Florentina.

Adieu mijnen uyverkoren Hee-
re soet,
Dien ick beminne boven alle schat
en goet.
Adieu mijnen eenigen troost nu le-
vende.
Adieu die my nu zijt begevende.

Alexander.

Oorlof Vrouw, mijns sinnen ruste,
Oorlof al mijns herte luste.
Oorlof mijn liefste Lief getrouwe,
Oorlof verdryfster mijnder rouwe,
Oorlof die my zijt een honingbraet,
Oorlof de heekster van mijnen staet.
Oorlof Lief, nae dien het moet zijn,
Oorlof wiens af-scheydt my doer pyn.
Dae desen droevigen Oorlof zyn
hy van mallanderen geschryden
met bedruchte herren / en toeneende
eogen ; dat Alexander is wegh ge-
reyst nae Venetien / en van daer
over-geseyt / en is hoefswede

lijck aengekomen in het Land van Syrien. Alwaer nae dat hy eene hoze wylle tijdes tegen de onge-loobdige gestreden hadde / wederd hy met noch seuen andere Christe-nen van de Sarazynen gevangen / en booz den Soudaen oft Coninck van de Assyriers en Moabiten ge-braght / die welcke tot hem seide : **Hy** - lieben zyt nu hier in mijn ge-welde ; maer want gy kioecke Man-nen zyt ter Wapenen / ick gebe u te kiezen / oft gy wilt den ploegh trecken / oft in het water verdrone-ken worden : Alexander antwoorde hem : **O** Peere ! het leven is soet / elck begeert te leven ; hierom heb-ben wy liever den Ploegh te trecken / dan te sterben.

Doen wierde Alexander en sijne mede-gesellen in den ploegh gespan-nen / en dickwils met groote gree-selen geslaegen / dat hun - lieben het bloedt van het lichaem affliep / soo dat sy daer onmaetige pijnen leden / hoe - wel dat elck sijn ypperste best dede. In welken arbeydt / noch dooz sweet / noch dooz regen / noch dooz 't vergoien bloede / en wierde sijn hemde / 't welck hy wegh - reysende van sijn Wuyfshrouwe ontfingh / en hadde noyt verdupht noch geberst ; het welck hem iet goetis dede ver-moeden. In dese benauwoetheit nam hy sijnen toeluchte tot Godt / hem dickwils biddende om troost en by-standt / waer het hem saligh. Doch aenreep hy de Alderheylighste Ma-get en Moeder Godis MARIA,

op dat sy booz haere boozspraecke hem soude willen berispen sijn verlossinge / en boben alle de salig-heyt sijnder ziels.

Hoe Alexander gebraght wierdt voor den Soudaen, die hem vraeghden waerom sijn hemde soo reyn bleef.

Nae dat den Soudaen op eenen tijde met sijn Peeren en Ede-le hadden goede ciere gemaecte ; soo wierden sy onder malkanderen sprekende / d'ene van genoeghe / d'andere van swaerigheyt / de derde van wijshede. Doen seide daer ee-nen : Dat er eenen Christen Ridder was / die soo lange met groote pijnen in den ploegh gegaen hadde / dat hy dickwils nae getworden was soo van sweet / als van regen en bloedt ; en nochtans was sijn hem-de altydes supber / reyn en onder-sieten gebleven. Als den Soudaen dit hoorde / was seer verwondert / en dede den Christen booz hem ho-ren / die hy vraeghde : **O** du Christen / van wat Lande zyd in Chri-stenryck ? Hoe is uwen Naem ? En wie heeft u dat hemde gege-ben / dat altyde soo sehoon en wit blijft / en van geenderley dingh besmet en worde / en daer toe blijft geheel en ondersieten ? Den Chri-sten antwoorde : Ick ben eenen Ridder en Doyger der stede Metz / mijnen Naem is Alexander / en wigne deughdelijcke Wrouwe gaf my dat hemde als ick betrock ; het welck / seugefien het soo wit blijft /

vermoede ick / dat sy in haer eere en goede getrouwigheyt blijft. Daerom bid ick den Almachtigen Godt / dat icks met kydscap wederom sien magh. Doen seide den Doubaen : Daer en derfop niet om denken / dat gy u Wyf weder sien sult ; want als gy niet meer arbeypden en konde / dan sal men u verbanden / oft in het water verdrinken. Hier nae wierde Alexander weder wegh geleide / en in de Ploegh gespannen.

Doen riep den Doubaen tot hem een deel van sijne jonge Edelmans en Heeren / en seide tot eenen die des Christen Landts-taale wel konde : Du neemt gelot en goetds genoegh met u / en reysst nae Roepnen in de Stadt Meris / en doet soo veel neerslighcyeit / dat gy de Vrouwe van desen Christen arijcht tot uwen wil / en spaert daer aen gelde noch goede / op dat wy sien mogen oft dat Heerde veranderen sal. Den Ridder om te volbrengen het bevel des Coninck begaf sich terstont op den wegh / en reysden soo lange / tot dat hy ten laesten quam binnen Meris in Roepnen / daer hy t'huys gingh liggen in de vermatteste Herberge van die Stadt. Als hy ter Tafel geseten was om t'eten / soo seide hy : Heer Weerde / en kende niet eenen Ridder van dese Stadt / geheeten Alexander / die ten H. Lande getrocken is / en is daer gedwongen den Ploegh te trecken : Hy seide my selfs dat hy van dese Stadt is / en dat sijn Wuyfzouwe hier woont. Is dat

alsoo / ick soude sijn Wuyfzouwe geerne kennen / en spreken. Den Weerde antwoorde hem / en seide : Mijnen goeden vriende / het is alsoo gelijk Alexander geseyt heeft / en ick keune hem en sijn Wuyfzouwe seer wel. Dit geseyt hebbende / dede den Weerde aen Alexanders Wyf ontsieden / dat sy tot sijnen huys soude belieuen te komen / want daer was eenen Ridder gekomen van berren Lande / die haer ruynghe soude seggen van haeren Man Alexander.

Als Florentina verstaen hadde dese hoodscap / soo maecte sy haer selven cierlyck tot / en quam in die Herberge / daer sy den Ridder seer minnelijck ontfingh / nae de maniere des Landts / en gingh daer nae by hem weder siten / heme vragende nae haeren Man Alexander ? Doen aensaggh desen Ridder haere wenschelijckhe schoonheyt / en seide : Heer weerde Vrouwe / uwen Man is in Turckijcken gebangen / en lijde groote pynen en last / want hy gaet dagelijck in een Ploegh gebonden / en daer sal hy moeten sterben / hermits sijn leven niet geen goudt oft silber of te koop is. Maer begeerdy my te loof te zijn / ick sal goede pandt stellen / dat ick hem sal verlossen ? Ogh armen ! seide sy / ick hope dat hy 't niet en is / maer eenen anderen. Dan ick bidde u / sicht my doch wat kleederen heeft hy aen ? Den Ridder seide : Hy heeft aen een schoon Hemde / geteeckent met een Gouds Cruys / dat noyt wesk en ontfingh

in twee Jaeren / al heeft hy nochtrans
 daer mede alijdt in den Bloegh ge-
 gaen. Als hy niet meer en kan ar-
 beyden / dan sal men hem verbran-
 den of berdyneken. Maar wilt gy
 myn begeerte doen / ick sal hem
 levende tot u senden ? Doen Floren-
 tina dat hoorde / wiste sy wel aen het
 lich-reeken dat het Alexander haer-
 ren Man was / en sy seide : Ick
 hoorde wel / het moet aen mynen Man
 sijn leven kosten / oft aen my mijn
 eere. Soo dan / ick wil hier in mijn
 eere behaeren / en geben 't Godt
 op / want als het hem belijft / sal
 het wel beteren. Het is oock beter
 eenen mensch verdoort / dan Godt.
 Het is beter een lijf verlozen / dan een
 ziele. Want alle der menschen licha-
 men / alle goudt en silber / alle koste-
 lijkheyt / alle levende dieren der
 aerde / jae hemel en Aerde en is niet
 te gelijcken by een ziele / die nae
 Godts Beelde geschaepen / en met
 sijn dierbaer Bloedt gekocht is. Als
 den Ridder dit hoorde / scepde hy
 van Florentina seer bedrucht van
 herte / en stelde sich op den wegh
 om weder nae sijn Landt in Tur-
 kijen te keeren / hebbende te berges
 sijn geldt verzeert / en alle sijne rep-
 sen en arbeiden verlozen gedaen.
 Florentina keerde oock seer rouwich
 naer huys / en verroech sich in haer
 camer alleene / bitterlyck schreyende /
 en seggende :
 Och armen ! wat heb ick nu gehoort,
 Den vloedt der traenen mijn herte
 versmoort,

Door die boodschap verdwynt my
 swaerlijck
 Krachte en spraecke, want ick sien
 gewaerlijck
 Dat mijnen Man in druck is. Ick
 en weet wat dincken,
 Noch doen. Och ! het herte dunckt
 my t'ontincken,
 O aerde ! opent u, wilt my over-
 weiven.
 Eylacs ! waer sal ick laeten my selven ?
 Want alle vreught die ick oyt placht,
 Al het bly vermaeck dat ick oyt sagh,
 Al het lustigh leven mijn,
 Al dat my verblyden magh,
 Al dat my oyt op het herte lagh,
 Is my nu sonder alle hope schyn.
 Myn liefste troost, mijn ruste sijn.
 Myn druckx verdryver, mijn lief-
 ste aenschyn,
 Myn alderlieftste oogen opslagh,
 Myn hooghste betrouwen, mijnen
 medecyn,
 Mynen weersten die't magh zijn
 Is nu gevangen. O wee ! Ach !
 Nimmermeer en sie ick blyden dagh.
 Dies ick nu segge met herte slauwe :
 Ter wereldt is geen droever Vrouwe,
 Eylacs Fortuna ! Wat hebby my al
 leedts gebroght ?
 En hoe hebby aen my verfocht,
 En my gelaeten in dit dangier ?
 Had gy hem doch hulpe gebroght,
 Ick hadde 't liever met mijn bloedt
 gekocht,
 Dat men hem dus sel gevangen
 hadt.
 O Fortuna ! wanckelbaerigh radt,
 Ick roepe vraecke over u bestier,

Gy hebt mijnen liefsten 'onderbrocht
 Ick en weet self nu geen regier,
 Myn ziele smilt in dit druckigh vier,
 Dat gy Fortuna wel bluffchen moght,
 Ziel en lyf was aen hem geknocht.

Dies segge ick met harden rouwe:
 Op aerde is geen droever Vrouwe.

Treurt nu met hem mijn ziel en lyf,
 Treurt nu mijn herte, want het
 liefste motyf

Is gevaen, daer nu druck op daelde;
 Treurt nu al mijn vreught beklyf,
 Treurt en maectt geen langer blyf,
 Want my noyt liever en onthaelde.

My docht dat my een sweerd door-
 traelde,

Als hy oorlof nam aen my sijn Wyf,
 Myn kracht betweeck, mijn vreught
 faelde,

Myn herte was met een druckige
 naelde

Doorstickt en doorsteken even styf.
 Nu moet hy sterven mijns heyls be-
 klyf,

Dus taelt my de spraecke van grooten
 rouw,

Ter wereldt is geen droever Vrouw.

Florentina maectt gereedischap om
 Alexander te soecken.

Florentina een poosken tijds ge-
 went en gekermt hebbende ober-
 dellende / daer sy verstaen had haer-
 ren Man in geballen te zijn / soo
 boozsept is; nam epndelijck booz
 haer nae Syrien te reysen / en haer-
 ren Man oock met verjichel haers
 lebens te soeken / en 't s'anderen.

daerghs haer bereydbende tot de Reys-
 se / dede Pelgrims kleederen aen /
 nam een kleyns Harpe met haer /
 en volghde den Ridder tot Berte-
 tien in sijn Berberge; alwaar den
 Weerdt haer vriendelijck ontfingh /
 en willecom hiet.

En mits het op den noen was /
 lepde hy haer in de Camer daer
 den Ridder met meer andere ter
 Tafel sat / en septe: Heere / wilsp
 met dese goede Mannen wat eten?
 Florentina in 't Pelgrims kleedt /
 antwoorde: Heer Weerdt mijn gelde
 is luttel / en ick waere geerne noch
 boozder / dus sozge ick geldts te
 hozt te hebben om weder in mijn
 Clooster te komen. Waer den Rid-
 der sprack: Heer komt hier by ons
 sitten eten / en goede siere maecten /
 ick sal heden booz u betaelen. Den
 Pelgrim dan nae des Ridders wil
 at en dronck met hem. Als de Ta-
 fel opgedaen was / speelde den Pel-
 grim soetelijck op sijn Harpe / en
 songh daer seer minnelijck op / so
 dat hy al het geselschap verbljide / en
 den Ridder hadde daer sulcken ge-
 noechte in / dat hy hem bzaeghde:
 Heere / waer wilsp henen reysen e
 Den Pelgrim septe: Ich sou geer-
 ne besochten het s. Graf ons Heere
 te Jerusalem / moer sozge dat mijn
 Geir-gelde ontbzekken sal. Den Rid-
 der septe: Geyft met my / ick sal
 booz u betaelen uwre Schip-huere
 en Hondr-kosten. Waerom den Pel-
 grim blyde te Scheye gingh met den
 Ridder / en met heel Coop-lieden / daer

hy genoechre maecte / hun alle den tijdt verhoziende met te spelen op sijn Harpe / en daer onder soetelijck singende / soo dat sy al met brenghen ober quamen. Als het Schip in de Narbe was / gingen sy allegaeder te Lande ; en den Pelgrim vragghde den Ridder nae den wegh van Jerusalem / en bedachte hem seer / seggende : Gode die alle dingen geschapen heeft / sal u loonen de denghden die gy my gebaen hebt / want wy moeten nu scheyden. Den Ridder antwoorde : Niet alsoo Heere / mijn begeren is / dat gy met my reys tot onsen Coninck / om eene Maendt by hem te blijven / en hem wat genoechre aen te doen ; al wat gy dan begeren sult / sal u gegeven worden / dat belobe ick u by myne trouwe.

Hoe Florentina als eenen jongen Pelgrim verrock met den Ridder tot sijnen Coninck.

Doen trock Florentina als eenen Pelgrim met den Ridder tot sijnen Coninck / daer sy Alexander bondt in de Bloegh gespannen / en groetende hem / maec hy en kende sijn Wouto niet. Sy quamen by den Coninck / die den Ridder heerlijck ontfingh / en vragghde hem teront : Hoe hy gebaeren was : Den Ridder antwoorde : Heer Coninck / ick sal u de waerheyt seggen : Ick en sagh noyt eersaemer noch volstantiger Wouto / dan Alexanders Woutwe / soo dat ickse tot mynen wil

niet krijgen en konde / en had ickse daer toe bedwongen / ick en waere niet lebende van daer geraecht / misde de machte van haere soele Vrienden. Doen seide den Coninck : Naet ons goede sere gaen maecten. Maer seght my : Van waer brenghet gy desen Vremdelingh : Den Ridder sprack : Heer ick en sagh noyt vrolijger Jongyman / want hy heeft my den langen wegh verhozt / en hy kan veele genoechren maecten. Soo moet hy een wyle by ons blijven / seide den Coninck / en wat hy begeert sal ick hem schencken.

Albus bedreef den Vremdelingh met sijn spel en sangh groote brenghen ; maer hy dacht alijdt hoe dat hy oock haest booz sijn selven eene genoechre soude verwerben. Dus heeft den Coninck hem begroet / en seide : Heer zyt vrolijck sonder gebaer / wat gy van my begeert / sal ick u geben. Als de Maendt ten eynde was / daer Florentina alle dagen nae gesehent hadde / gingh sy tot den Ridder / en seide : Heer / de Maendt is uyt / daer komt in onse Wet eenen goeden tijdt aen / oversulckx moet ick nae Jerusalem reysen / en boozt nae Engelandt / waerom ick om oorlof bidde. Den Ridder seide het aen den Coninck / dat den Pelgrim moest boozt reysen. Als doem wierde hem daer booz een giste geordonneert een schoon Curckx Hertid / en daer mede dynsen goude Besantten. Maer den Pelgrim seide : Heer Heere / dat Heerde en beger ick

niet / want ick wil te voet besoecken
het Graf mijns Heere JESU ; het
gelde en begeer ick oock niet / want
ick wille mygaen kost bidden om Godt /
om alsoo mijns Heere armoede nae
te volgen. Van ick begeer een ander
bede / die u wel te doen staet. Gy
weet Heer Ridder / dat ick hier in
dit Landt alleen ben / ende en weet
de wegen niet / noch en verstaen de
taele niet ; ober sulckx op dat ick mijne
Wife - haert volbringen magh / en
besoecken het H. Graf daer ick om
gekomen ben / soo begeer ick hoven
al / dat gy my nu wilt geben een
Christen / die my eenen getrouwen
Broeder zy / om met my ober den
worgh te gaen / want alleen te reysen
soude my al te verzierich zijn. Doen
sepde den Ridder : Neemt eenen niet
naeme Alexander / die sal u wel die-
nen / op dat hem den Coninck niet
meer en sie / want anders soude ick
noch dickwils beschimpt worden / en
dat my door hem groote schande ge-
beurt is. Den Pelgrim hem houdende
/ als oft hy dien niet en kende /
sepde : Wel laet my sien wat Man
dat het is. Sy gingen dan te samen
ter plaetse daer de Christenen in den
Ploegh gingen seer harde gebonden /
daerlijck slaegende / en elck om het
eerste biddende berlost te zijn. Ten
lesten quamen sy aen de Ploegh daer
Alexander in gespannen was / tot
wien den Pelgrim sepde : Broeder /
wilt gy met my ober wigh reysen ?
Alexander niet meynende berlost te
worden / antwoorde niet bedruckte

harte : Gy lieben Heer / oft ick den
dagh lesde / dat gy de macht had om
my upt desen last te helpen / ick
soude mijn leven langh uwen dienaar
zijn / en mijn leven booz n stellen.
Doen sprack den Pelgrim tot den
Ridder : Desen Christen wil ick heb-
ben / desen sal my wel dienen op den
wegh. Alexander wierdt doen onspan-
nen upt den Ploegh / en obergelevert
aen den Pelgrim. Daer nae gaf hem
den Ridder een by geleey - Brief
met des Coninckr Zegel / om bype-
lijck den H. Grave / en door al het
Landt te gaen en te heeren. Nae dat
sy dan hunne Bedevaert en Godts-
dienst te Jerusalem gedaen hadden /
keerden sy nae den Zee - kant toe /
om weder nae huys te trecken. Ten
de haerde bonden sy eenen Christen

Prince / die met een Schip ober
Zee wilde ; en den Pelgrim hadt
hem / seggende : Laet ons doch om
Godts wille mede vaeren ? Den

Prince antwoorde : Dat en sal u niet ontfeyt zyn. Heere / maer wy zorgen oft het Schip te swaer geladen waer / en oock en hebben wy des Coninckx Wy-geley niet. Doen thoonde den Pelgrim aen den Prince des Coninckx Brief en Zegel / diens hy blijde was. Sy trocken dan de Zeplen in den Top / en lichtende de Ankers op / en den Schipper riep aldus :

Wel aen, wel aen al sonder spaeren,
T'Schepe, t'Schepe, laet ons vaeren,
Lact dryven 't Schip voor windt en vlage,

Want ick dus binnen eenen dage
Wel zeylde twee hondert mylen;
Wy sullen Landen in korte wylen,
Den Heere heb lof van 't foete laven,
Ick sie van verre de Christen haven.

Doen seide Alexander :

O Godt ! weest hertelijck bedanckt
Dat ick sie 't Christenrijk,
daer ick twee Jaeren

Soo vierigh hebbe nae verlanght.
Nu laet ick het Landt Syrien vaeren
Daer Jesus voor ons nederdaelde,
En onse schuldt aen 't Cruys betaelde.
Dus zy hem lof en eere t'allen rydt,
En aen sijne Moeder Gebenedydt.

Sp zyn alsoo koxelinghs sonder
ongeluck obergekomen. Als 't Schip
aen Landt was / gingen sy daer alle
upt ; en den Pelgrim hadt oorlof
aen den Prince / die tot hem seide :
Heere / uwe Schips-huer en Mondt-
kost sal ick hoor u en uwen Broe-
der betaelen / diens geduckte myns

in-u gebedt. Den Pelgrim seide :
Dat loone u Godt met d'rentwige
brought / als uwe ziele van hier
schepot. Soo dan oorlof genomen
hebbende aen den Grabe / reysden
te samen naer Muz / en hadden
op den wegh tusschen malkanderen
veele woorden / en Alexander ber-
haerde dickwils dat hy soo heerliche
de en deughdelijck vrouwe hadde.
Als sy nu op twee dagh-repse nae
hy de Stadt Muz quamen / seide
den Pelgrim : Broeder Alexander /
nu moeten wy scheyden / hier is
den wegh om nae mijn huys te tre-
ken ; waer of Alexander broebe
wierde / en seide : Ich dancke u van
de Broederlijcke trouwe die gy my
gedaen hebt ; maer ick bidde u /
komt wat my nae Muz / ick en
mijne Vrienden sullen u groote eere
en deught behoonen / en minne-
lijck ontfangen / verstaende de groo-
te trouwe die gy my gedaen hebt.
Broeder Alexander / sprack den
Pelgrim / ick en magh om groote
redenen niet langer van huys blij-
ben. Dan ick bid u / geest my
een kleyn stuckken upt u hemde /
op dat ick 't aen andere magh
thoonen / en uwe gedachtigh zyn.
Dat sal ick gerne doen / seide
Alexander / en al wat ick vermogh
met lijf en goet / dat sal ick u
hantissen. En tot merder verstaen-
ringe schreef Alexander met sijne
eppen handt twee Brieven / den ee-
nen upt den anderen gesneeden / van
gelijcken inhoudt / en gaf den

eenen aen den Pelgrim / en behield den anderen. Alsoo oozlof van makhanderen nemende / trock den Pelgrim haestelijck dooz eenen anderen wegh nae Mets / en was tenen dagh een t'huys van Alexander haeren Man.

Soo haest als Florentina t'huys was gekomen / beve sp de Pelgrims kleeberen upt / trock haere gewooneghzke kleeberen aen / en vercierde haer selven / verwachrende de komste haers Mans. Den Swaeger van Alexander bennemende de komste van Florentina / gingh met eenen grammen moede tot haer / en septe : O gy valsche / oneerlijcke / en ongetrouwe Vrouw / waer zjdy soo lange getoest : Ick en kan niet anders denken / oft gy hebt met andere lichte Vrouwen seker Lande geloopen. Naem Alexander wederom te Lande / ick sal her hem seggen. Florentina antwoorde sachtmoedelijck : Daer en sal ick niet booz sozgen als men de rechte waerheyt seggen sal. Soo liep den dagh ten abondt / en de Vrouw en hielt niet op den Heere om sijne Goddelijcke gracie te bidden / en gingh gerustelijck slaepen.

Des anderen daeghs booz den noon quam Alexander in de Stede Mets / en gingh terstont tot sjaen huys en hobe / daer hy sijn Huysvrouw vande / die hem seer minnelijck ontfangen herst. Als Alexanders Vrienden en Wagen hoorden dat hy gekomen was / quamen sp hem alle toelcomen herten. Maer den Swaeger

septe hem : Hoe dat sijn Huysvrouw sehandelijck met eenen anderen langen tijdt wegh getoest was. Daer op sprack Alexander : Ick hope dat het soo niet en is gelyck op seght : maer daer af en willen wy nu niet spreken / laet ons gaen eten / dincen / en vrylijck zjn.

Florentina wordt van haere beste Vrienden grootelijckx belogen , maer erkeat van haeren Man , en heel onnoosel bevonden.

Als de Vrienden met Alexander en sijn Vrouw ter Tafel setten / en goede siere marchien / soo braeghde den Swaeger : Hoe die Kreyse soo lange geduert hadde ? Doen vertelde Alexander alle sijne keranche avontueren ; en hoe dat hy berlost was dooz eenen Pelgrim / die het H. Graf besochte. Den Swaeger / hoorende die jammerlijcke stucien / en Alexanders groote armoede / wierdt gram op Florentina / en septe : O Alexander ! ick verwonderd my seer waer u Vrouw getoest magh hebben / want onse geen en heeftse in dertien Maanden gesien ; hoerwaer sp heeft ons alle groote schade aengedaen. Florentina ontschuldighde sich naer haer beste / maer haere woerden en wierden niet geloost / want Alexander septe : Indien dat waer is / ick salse met hoerden doen ten Hobe upt jaegen. Doen stondt sp op van de Tafel / en gingh bedroeft

wegh. Een lesten bondt sy geraeden
haer selven / als een Pelgrim een
haeren Mantel verthooren. Sy trock
de Pelgrims kleederen an / gingh
booz Alexanders Hof staen / soegh
op de Warpe / en hadt om broodt.

Daer hoorde ick singen mynen
lieben Broeder / sprach Alexander /
die my verlost heeft ; haest u / en
haest hem met eenen hier binnen.
Als Florentina in quam / seide
Alexander : Zijt willicom / mynen
liefften Broeder / en dede hem aen
de Tafel sitten nebens sijne zjbe /
en danckte hem seer van de daught /
die hy hem betwefen had in sijnen
groeten noodt. Doen gingh Flo-
rentina ter Tafel sitten / verber-
gende haer aensicht alsoo sy best
konde / en seide : Waer is uwe
Heerlycke Vrouw / daer gy my soo
dichtwoyl op den wegh af gesept
hebt : Alexander antwoorde : Sy
was hier terstont. Doen seide den
Swager : Ick hebse doen soecken /
op dat sy hier come / maer nie-
mandt en konse vinden. Wy mogen
haer wel vergeten / seiden de ande-
re die daer saten / sy en wilt haere
gewoonte niet laeten / sy sal booz-
seker heymelijck wegh gegaen zyn /
maer niemant en hebse op de
straete gesien. Doen sprach Alexan-
der : Oeh ! het zy Godt geklaeght /
dat ick die ellendige Pelgrimage
dede / waer in ick van de ongevoe-
bige Sarazynen soo scherpelijck ge-
hangen / en twee Jaeren langh soo
breedelijck in de Ploegh gespannen

was / krijgende soo menigen harden
slagh / dat my het bloede somtijds
ten lijbe astiep van alle kanten /
als oft ick daer mede had overgoten
geweest / en dat ick nu die groote
sehande en oneere hooren moet.
Als doen stont Florentina op
van de Tafel booz alle de Gasten /
en seide : Alexander / wset dat
gy een heerlijcker en beter Vrouw
hebt dan gy meijnt. Die seggende /
liet sy openelijck haer aensicht sien /
en dede het deeksel van haer hooft
booz alle die daer saten / en soo
viel quaeders van haer gesproken
hadden. Besiet my wel oft ick u
Vrouw niet en ben ; ick hope mijn
eere noch soo regn en onbesmet te
hebben / als ickse hadde doen gy van
my scheyde. Daer is een stuck van
u hemde / 't welck gy my op de
Rijpe tot een getwarigh liek-reecken
gaet / neem dat / en set het in die
stede ; en daer is oock den Brief
met des Coninckx Zegel / die ons
den Ridder gaf aen de Ploegh /
doen ick soo neerstelijck arbeide om
u te verlossen / te bezyden / en te
verbliden. Soo mogen sy weten
waer ick geweest ben dese dertien
Maenden langh. Als dit de Wren-
den hoorde / van groote verwon-
deringe en wisten sy niet wat seg-
gen. Maer Alexander dede haere
beste klederen brengen / en neder-
vallende op sijne knien / hadt haer
met beide traenen vergiffenis van
het onrecht dat hy haer opgelept
hadde / en seide :

Alexander.

Vergeeft het my Bloeme, die in
mijn verhoogen leeft,
Zyt willecom die mijn vermogen heeft
Gebenedijdt zy den dagh die u eerst
sagh,
Gebenedijdt zy de borst die u heeft
gelact,
En het lichaam daer gy in laecht,
Gebenedijdt zy d'aerde daer gy op gaet
Ach! sonder u waer ick doot geplaegt,
Onschuldigelijck van de Turcken quaet.
Gebenedijdt zy u deughdelijcke daet,
Ick dancke Godt van sijn bystandt,
Die hy my door u, Lief, toelantt,
Vergeeft my doch wat ick heb geleyt,
Ten onrecht tegen uwe eerbaerheyt;
Al mijn leven sal ick u dienst bewysen,
Verre boven my sal uwe eere rylen.

Daer nae loefden sy minnelijck in
goeden vrede met malhanderen;
en Alexander en vergat noyt / soo
lange als hy leefde / die welbaert /
den last / den grooten arhepdt / en
wonderlijck perijckel / die sijne deught-
saetne Vrouw om sijnen 't wille
onderstaen hadde; maer hy eedese
grootelijck / en sochte haer altyds
te belieben. Sy dienden hepde neer-
stelijck onsen lieben Heere / onder-
houdende sijne Goddelijcke Geboden
naer hun beste vermogen. En alle
Jaeren hielden sy gedachtenisse of e
Jaer - geeyde van Alexanders her-
lossinge / en waeren dan blylijck
met hunne Vrienden / maectende bly-
de siere / sonder nochtans onsen
Heere te vergeten.

Hoe Florentina eene heere Kortse
kryght daer sy van overlydt.

Het gebiel dan op eenen tijdt als
Alexander hielt het Jaer-geey-
de sinder berlossinge naar gewoonte /
en blylijck was met sijne Vrienden /
dat de goede Florentina bevangen
wierdt met een straffe kortse / soo dae
sy haer quaetlijck geboelde / en seyde
tot al het geselschap dat daer was :

'T is hier vreughdelijck boven maeren
Daerom moet ick my dat gelaeten,
Dan ick ben; want ick ben belaeen
Met siekten. Och ick moet my ter
ruste begeven,

O MARIA Moeder van het leven!
Ick ducht ick heb de doot gelaen.

Alexander seght tot Florentina;

Ick sal om de Medecynen senden,
Die met Recepten sullen de sieckte
van u wenden.

De siecke Florentina antwoorde:

Neen mijne sieckte en is niet geen
Medecynen senden;
Want noyt meester in konste soo groot
Die eenigen raedt wikt tegen de doot.

Geen Meester kan my vermaecken
Dan Godt den Schepper aller saecken.
Aen hem hangt mijn iteryen en leven,
Alexander.

Ick hope hy sal u sijn troost geven,
Roept hem aen, hy sal u gesondt-
heyt seynden.

Florentina.

NEen, 't tydelijck genesen moet
hier eynden,
Maer 't genesen is God's Ryck te
erven,

En het sterven is der ziele bederven,
Dit is het sterven en het genesen dat
wy meenen.

Florentina MARIA aenroepende /
seyde :

MARIA, Moeder der genaede,
O Moeder der barmhertigheyt!
Komt my in desen noodt te staede,
En als mijn ziele van my scheidt.

[Die uwen Sone door sijn Lyden
Verlost heeft van de heliche doot]
Wilt die van satans macht bevryden,
En serten haer op uwen schoot.

Korts daer nae dede Alexander sijn
Vrouw seer heerlijck begraven met
schoone Diensten.

TEn laesten overlede de goede
Florentina / tot groote droef-
heyt van Alexander haeren Man ;
den welcken haer heerlijck en met
schoone Diensten dede begraven. En
als hy sijn bedingen gebaen hadde /
stelde booziaen sijnen wil in Gods
wil / en leefde noch eenen tijdt van
Jaeren / Godt neerstelijck dienende /
en quam tot een saligh eynde / het
welcke ons den Almachtigen Gode
soch verleene. Amen.

Eynde der Historie

V A N

FLORENTINA, DE GETROUWE.

S L O T - R E D E N.

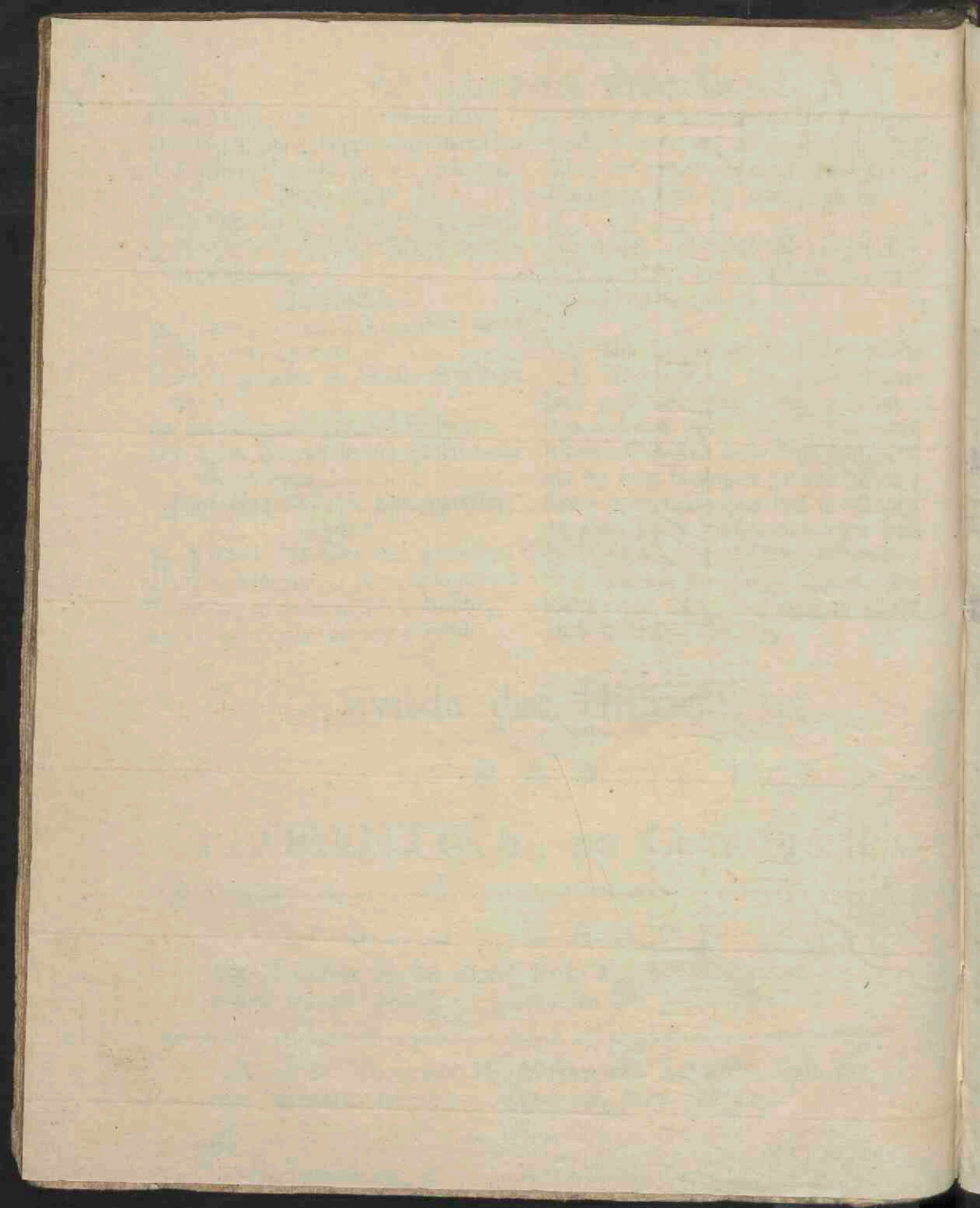
Op Dientwen die dit Boeck leest / ofr sult hoozen lesen /
Wesst eerbaer / heusch en goede / soo sult op saligh wesen.

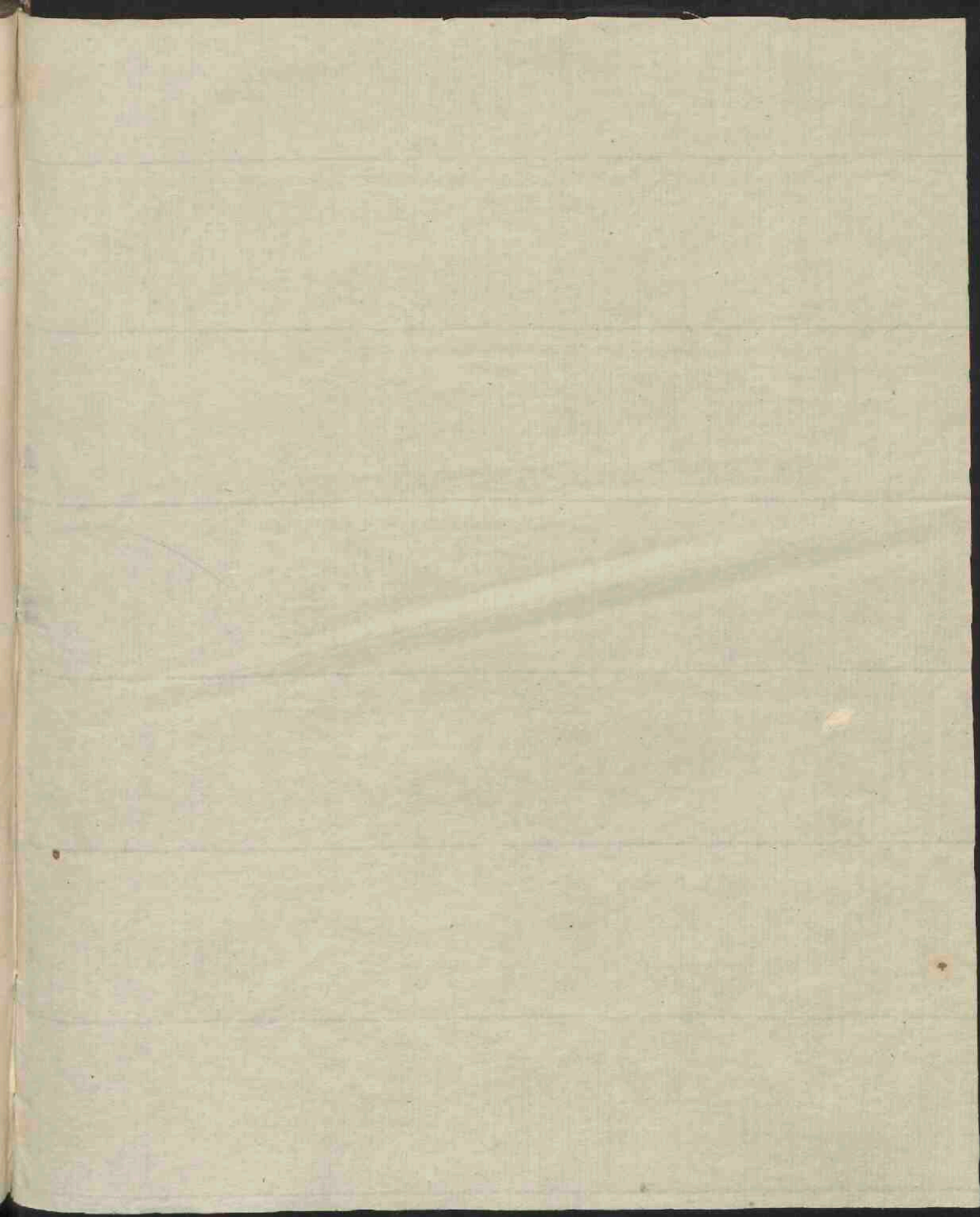
Vidit & Approbavit Maximiliaen van Eynatten, Can. &
Scholast. Antwerp. Actum 18. Maii 1621.

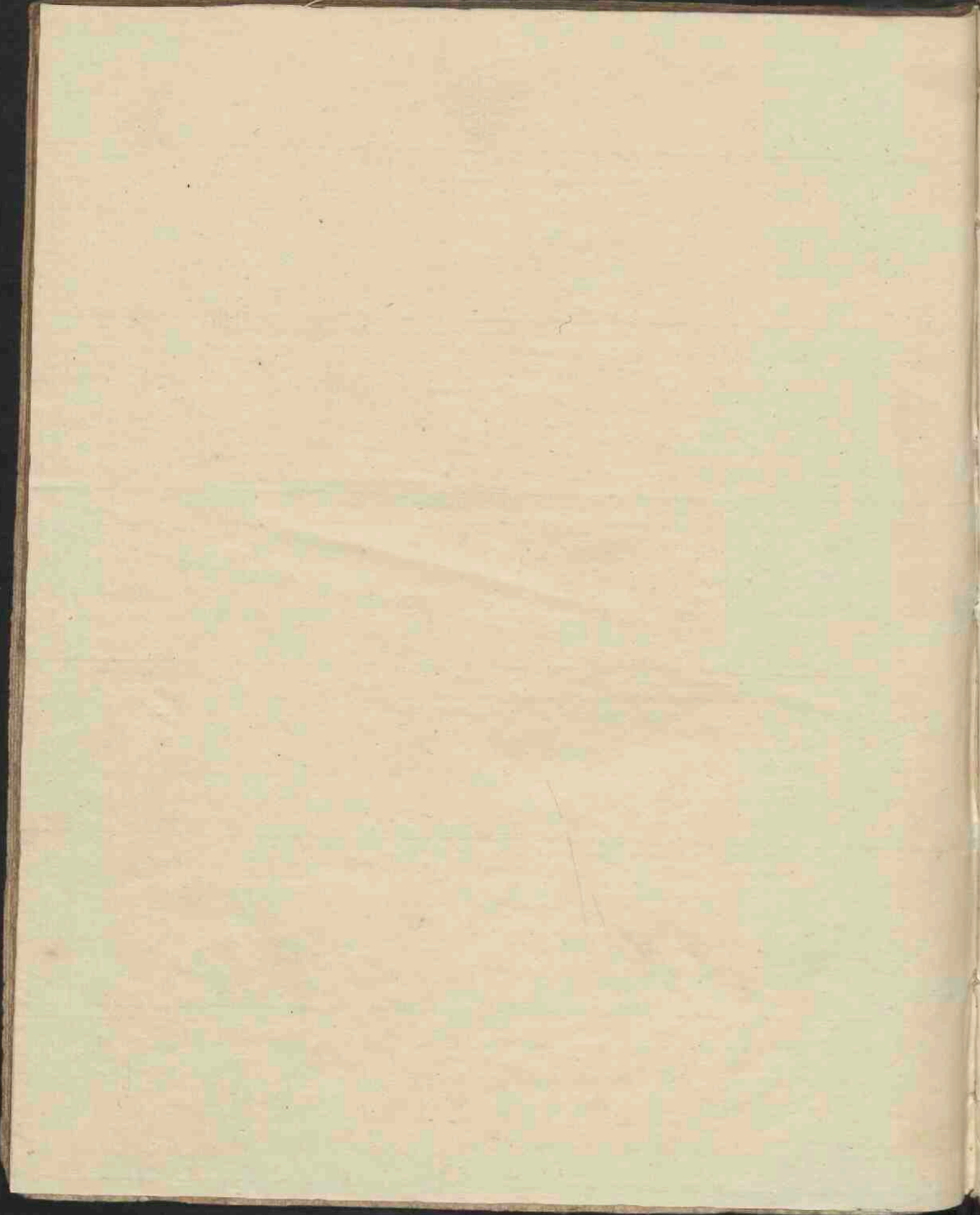
A 1333264

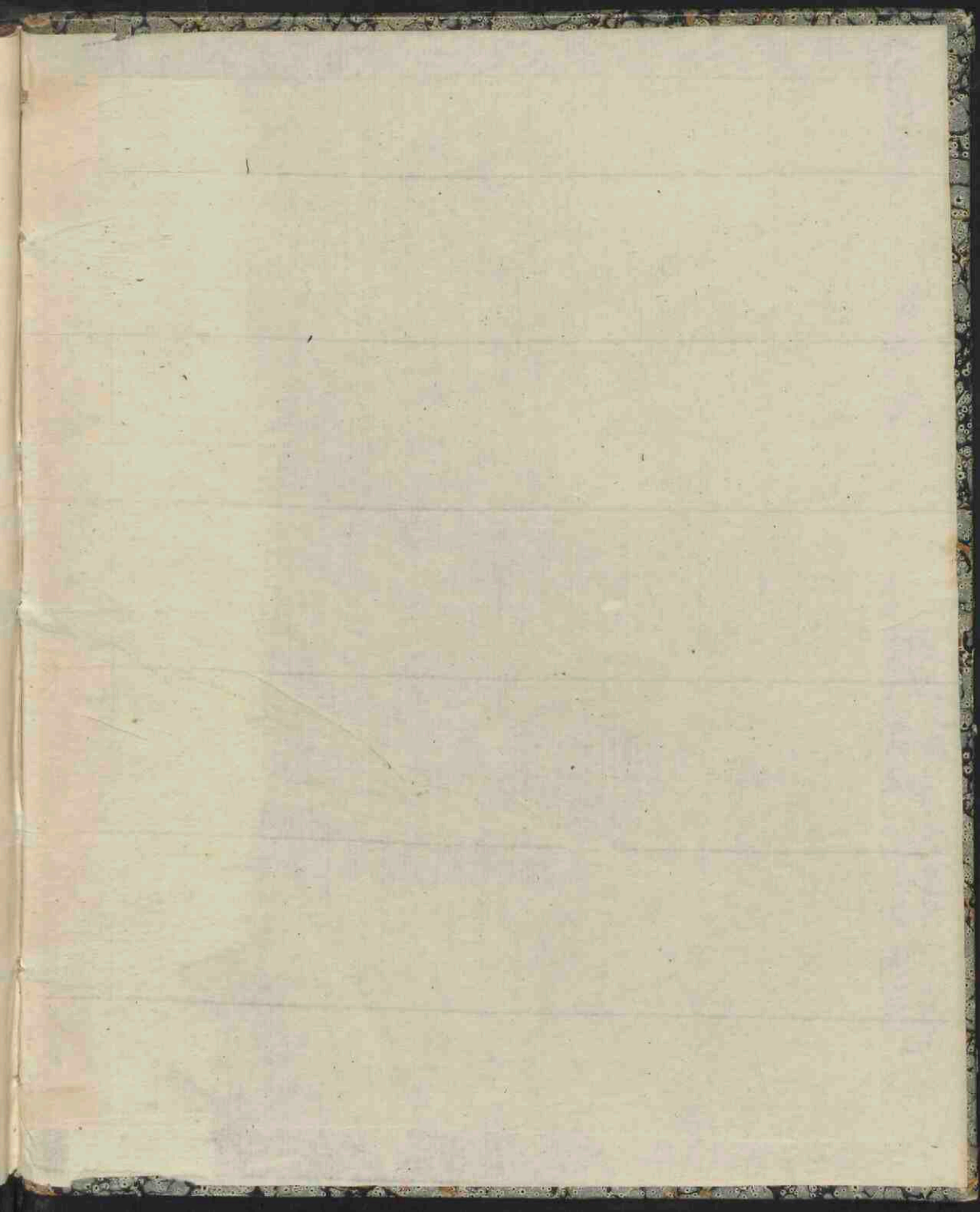
LIBRARY OF THE
MUSEUM OF NATURAL HISTORY
AND AGRICULTURE
OF THE
UNIVERSITY OF TORONTO
ON CANADA

Bt
Kasi